de Strandloper

44e jaargang • nummer 4 december 2012

Vereniging voor Natuur
&Vogelbescherming
Noordwijk

foto: René van Rossum

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Bestuur

P.J. Spierenburg (Peter), voorzitter, Hercules 88, 2221 MD Katwijk pjspierenburg@planet.nl
F. Faber (Franciska), Secretaris, Emmastraat 20, 2211 CN Noordwijkerhout 0252-370342, franciska.faber@kpnmail.nl
K. Vegter (Koene), penningmeester, Golfweg 39 , 2202 JH Noordwijk koenevegter@planet.nl
R. Eisenga (Ruurd), Julianastraat 3, 2202 KA Noordwijk r.eisenga@gmail.com
P.J. Nooijen (Nel), Joh. Molegraafstraat 14, 2201 LK Noordwijk nel.nooyen@hetnet.nl
A. Swanen (Anneke),Waterkers 69, 2231 DN Rijnsburg a.swanen@ziggo.nl

Contributie € 10,- (minimaal) per jaar.
Rekeningnummer: 2573795 t. n .v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.
Bij de eerste Strandloper van het nieuwe jaar wordt een acceptgiro meegestuurd.

Ledenadministratie

Adreswijzigingen en aanmelden nieuwe leden: K. Vegter, Golfweg 39, 2202 JH Noordwijk
koenevegter@planet.nl

De Strandloper

De Strandloper is het kwartaalblad van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.
Oplage : 600 exemplaren.
De redactie bestaat uit: H. de Bruijn, C. Erkelens, W.J. Kuijper en C.M.J. Verweij.
Inleveren kopij: Stakman Bossestraat 68, 2203 GL Noordwijk.
of via E-mail: keeserkelens@hotmail.com
Bezorging: Jan Jacobs, Prins Bernardstraat 7, 2202 LD Noordwijk, Telefoon: 071-3610396
jan-jacobs@zonnet.nl
Homepage vereniging: http://www.strandloper.nl

Het laatst verschenen nummer van de Strandloper en oude nummers zijn ook te downloaden vanaf onze website.

Jan Verwey Natuurcentrum

Het Jan Verwey Natuurcentrum is gevestigd in de Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk, Zilverschoon 20, 2201 SX Noordwijk. Onze uitgebreide natuurbibliotheek, die regelmatig wordt aangevuld met nieuwe uitgaven, heeft hier ook een plaats gekregen. Informatie over de natuur in en rond Noordwijk wordt gegeven met behulp van informatiepanelen en informatieve stands.
Voor groepsbezoek (schoolklassen en dergelijke) is het centrum het gehele jaar geopend. Contactadres: Ineke van Dijk, Duinkant 20, 2203 NK Noordwijk, Tel. 071-3616954, Email: vandijkineke@hotmail.com
Het Natuurcentrum is verder geopend tijdens de inloopochtenden op iedere eerste zaterdag van de maand tussen 10.00 en 12.00 uur. Zie hiervoor ook de bijgesloten agenda.

De Strandloper wordt gedrukt op FSC® gecertificeerd papier.
Druk: Multicopy, Katwijk

Sluitingsdatum inleveren kopij voor De Strandloper 45e jaargang nummer 1: 10 febr. 2013

Niets uit dit tijdschrift, met uitzondering van korte citaten, mag worden gereproduceerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in welke vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.

ISSN:2589-2762 print ISSN: 2589-2770 online

Inhoud:

Voorplaat: *foto en opmaak René van Rossum* pag. 1

Activiteitenagenda, *Franciska Faber, Peter Spierenburg* pag. 4

Bestuursmededelingen, *Franciska Faber, Peter Spierenburg* pag. 7

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek, *Jelle van Dijk* pag. 11

- Rob Bijlsma 2012. *Mijn roofvogels.*
- Rob van Hattem 2011. *Wie is dat toch met die telescoop?*
- Achilles Cools 1992. *Kauwen in de spiegel.*

Naar Vlieland met Nadine. Waddenweekend 2012, *Koene Vegter* pag. 13

Rectificatie Pag. 15

Bosjes van Verwey, *Jelle van Dijk* pag. 16

Verslag 2011 van het Vogelringstation AW duinen, *Franciska Faber* pag. 18

Met dit weer heb je geen kardinaalsmuts nodig, *Nel Nooijen* pag. 20

Tussen tulpen en de zee: een jaar na verschijnen, *Koene Vegter* pag. 22

Rondje Groen, *W. Andelaar* pag. 23

Gefascineerd door Kerkuilen, *Franciska Faber* pag. 24

Meeuwen kijken in Katwijk, *Wil Schipper* pag. 26

Waarnemingen juli, augustus en september 2012, *Peter Spierenburg* pag. 28

Drieteenmeeuw
foto: René van Rossum

De Drieteenmeeuw is een echte zeemeeuw. Alleen om te broeden komen ze aan land. De rest van het jaar leven ze op zee. Sinds 2000 broedt deze soort ook in Nederland. Daarvoor moet je wel naar de booreilanden op zo'n 60 km van Den Helder gaan. De 'normale' broedplaatsen liggen op steile rotskusten waar duizenden Drieteenmeeuwen bij elkaar broeden (IJsland, Ierland, Schotland, Noorwegen).
Bij Noordwijk zien we deze soort alleen van eind oktober tot begin maart, het ene jaar maar mondjesmaat, het andere jaar met vele honderden. Vermoedelijk worden deze verschillen vooral door de weersomstandigheden (stormen) bepaald. Bij de vogel op de foto (10 januari 2012 bij Katwijk) gaat het om een onvolwassen Drieteenmeeuw die in de zomer van 2011 is uitgevlogen. Soms gebeurt het dat pas uitgevlogen Drieteenmeeuwen door een zomerstorm in de problemen komen. Zo waren eind juli 1987 vele tientallen verzwakte jonge Drieteenmeeuwen op het Noordwijkse strand te zien.
Jelle van Dijk

Activiteitenagenda

Inloopochtenden

Zaterdag 5 januari	10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 2 februari	10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 2 maart	10.00 – 12.00 uur

Nieuwjaarsreceptie

Op zondag 6 januari bent u van 16.00 – 18.00 uur van harte welkom in het Jan Verwey Natuurcentrum voor de Nieuwjaarsreceptie. We blikken terug, kijken vooruit en heffen het glas op 2013. Uiteraard is er gelegenheid om elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen. Locatie is – voor de eerste keer - het Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20.

Jeugdactiviteiten

De jeugdactiviteiten zijn bestemd voor de jeugd van 6-12 jaar, tenzij anders vermeld. De kosten bedragen € 1 per kind. Deelnemen is alleen mogelijk na aanmelden via het e-mail adres: jeugdnatuurclubnoordwijk@live.nl. Je krijgt een e-mail ter bevestiging. In verband met de maximale groepsgrootte is het helaas niet mogelijk deel te nemen zonder aanmelding vooraf!
NB. De binnenactiviteiten van de jeugdclub vinden plaats op de nieuwe locatie, Zilverschoon 20, bij de Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk.

Fossielen workshop
Zaterdag 19 januari
Tijd: 10.00 -11.30 uur
Plaats : Jan Verwey Natuurcentrum

Wat zijn toch die vreemde afdrukken van planten en dieren in het gesteente? Het zijn fossielen, de versteende resten van vroeger leven. Maar hoe oud zijn ze en hoe zijn ze eigenlijk ontstaan? Op deze ochtend gaat Ben Blokhuizen ons de geheimen van fossielen vertellen. Mocht je er zelf een hebben, neem die dan mee. Dit is je kans om er meer over te weten te komen.

Braakballen uitpluizen
Zaterdag 9 februari
Tijd: 10.00 -11.00 uur
Plaats: Jan Verwey Natuurcentrum
Een hongerige uil schrokt zijn prooi met huid en haar naar binnen. Alles wat zijn maag niet kan verteren, zoals botjes en haren, braakt hij vervolgens weer uit. Aan zo'n braakbal kun je dus precies zien wat er op het menu van de uil heeft gestaan. Kom je ook peuteren en ontdekken wat de uil gegeten heeft?

Sterren en planeten
Vrijdag 22 maart
Verzamelen om 19.00 uur bij de Northgosporthal. Terug om omstreeks 21.00 uur.
In De Zilk bezoeken wij de sterrenwacht Foucault. Meneer en mevrouw Van Straalen laten ons via een planetarium en een imposante sterrenkijker kennis maken met het heelal. Bij helder weer zijn op deze avond onder andere de maan en Jupiter goed te zien. Mocht het toch bewolkt zijn, dan komt de beeldpresentatie goed van pas.

Inloopochtend Jan Verwey Natuurcentrum foto: Ineke van Dijk

Noordwijkse Natuurvrienden 12+
De activiteiten van de Noordwijkse Natuurvrienden onder leiding van Gab de Croock en John de Ridder zijn voor tieners vanaf 12 jaar. Kosten bedragen € 2 per activiteit. Aanmelden vooraf is noodzakelijk via e-mail adres noordwijksenatuurvrienden@gmail.com. Voor vragen kun je bellen met Gab via 071-4013314.

Kijk voor de excursies van de Noordwijkse Natuurvrienden 12+ op de website www.strandloper.nl of op www.facebook.com/natuurverenigingnoordwijk. Je kunt ook bellen met Gab.

Excursies
Het algemene e-mail adres voor informatie over of aanmelden voor de excursies is
excursiesvnvn@gmail.com

Vogelexcursie Noordelijk Deltagebied
Zaterdag 29 december
Tijd: 8.00 - 17.00 uur
Plaats: vertrek vanaf de Northgohal
Traditiegetrouw gaan we tussen kerst en de jaarwisseling weer een dag naar Goeree en Schouwen. Behalve zwanen, ganzen en eenden zullen we ook veel steltlopers en watervogels als Roodkeelduiker, Kuifduiker en Roodhalsfuut zien. Meer dan 50 soorten op zo'n dag is niet ongewoon! Aanmelden via excursiesvnvn@gmail.com of bij Jelle van Dijk via 071-3610833.

Winterwandeling in de Amsterdamse Waterleiding-duinen
Zondag 27 januari
Tijd: 9.00 – 12.30 uur
Plaats: vertrek vanaf de Northgohal
Vanuit ingang Pannenland maken we een wandeling door de Waterleidingduinen. Deze hebben eigenlijk in ieder seizoen wel iets moois te bieden. Veel eenden zoeken in de winter juist hier het vaak nog open water op, Kramsvogels en Koperwieken doen zich te goed aan de laatste Duindoornbessen, wie weet zien we wel een Klapekster! Aanmelden via excursiesvnvn@gmail.com of bij Frank Peter Scheenstra (0252-377733).

Vogelexcursie Oostervaardersplassen
Zaterdag 16 februari
Tijd: 8.00 - 16.00 uur
Plaats: vertrek vanaf de Northgohal
In dit uitgestrekte moerasgebied zijn altijd veel ganzen en eenden te zien. Ook langs de Oostvaardersdijk overwinteren duizenden eenden. Nu de Zeearend hier jaarlijks broedt, is de kans op een waarneming van deze roofvogel een stuk groter geworden. Daarnaast hopen we natuurlijk ook Baardmannetjes en ander 'klein spul' in het vizier te krijgen. Aanmelden via excursiesvnvn@gmail.com of bij Rien Sluijs (071-3610945).

Vogel- en plantenexcursie Poelgeest
Zondag 24 maart
Tijd: 8.00 - 12.00 uur
Plaats: vertrek vanaf de Northgohal
Eerst gaan we naar de Polders Poelgeest, het natuurgebied tussen Oegstgeest en de Leidse Merenwijk. Hier verzamelen zich in maart honderden Grutto's, waaronder veel IJslandse. Ook zien we hier veel Slobeenden, Wintertalingen en ganzen. Hierna gaan we naar het nabijgelegen bos van kasteel Oud-Poelgeest waar in maart allerlei stinzenplanten zijn te bewonderen. Hierbij gaat het onder meer om Sterhyacint, Bosanemoon en Holwortel. Aanmelden via excursiesvnvn@gmail.com of bij Ruurd Eisenga (06-41826415).

Lezingen
Elke laatste vrijdag van de maand in voor- en najaar vindt een lezing plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum aan Zilverschoon 20.

- De toegang is gratis, maar vol = vol, dus kom op tijd. De zaal gaat open om 19.30 uur.
- Wie zeker wil zijn van een plaatsje kan dit voor 2 euro per persoon reserveren via lezingenvnvn@gmail.com. (Gepast) betalen aan de deur. Gereserveerde kaartjes kun je tot 19.50 uur ophalen.

De toegangskaarten voor de extra lezingen zijn verkrijgbaar bij Boekhandel Van der Meer, Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk en op de avond zelf aan de zaal. Je kunt de kaartjes hiervoor niet reserveren via het e-mail adres.
Dat is alleen voor de vaste vrijdagavondlezingen.

Extra lezing en boekpresentatie **Rob van Hattem** 'Wie is dat toch met die telescoop?'
Vrijdag 14 december

Op vrijdag 14 december komt Rob van Hattem naar Noordwijk voor een lezing over zijn boek 'Wie is dat toch met die telescoop?' Rob is naast gedreven vogelaar en schrijver ook boeiend spreker. Hij vertelt over zijn boek, over de vogelaars die hij hiervoor ontmoette en over de filosofie en psychologie van het vogels kijken. Ervaren vogelaars (en hun partners!) zullen zich ongetwijfeld herkennen in de typering van de vogelaar, terwijl er voor beginnende en (nog) niet-vogelaars een wereld open zal gaan. En voor wie het niet zo op saaie lezingen heeft: er mag en zal ook gelachen worden (al is het maar om jezelf!).

De lezing is een initiatief van Boekhandel van der Meer, Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk en de VNVN. Toegangskaarten à € 5,- zijn verkrijgbaar bij Boekhandel Van der Meer, in de bibliotheek en aan de zaal. Omdat het een extra lezing betreft, is reserveren via lezingenvnvn@gmail.com niet mogelijk. Bezoekers van de lezing kunnen 'Wie is dat toch met die telescoop?' aanschaffen tegen de gereduceerde prijs van € 22,50.

Extra lezing **Kees Moeliker** 'De bilnaad van de teek'
Vrijdag 18 januari

Een ontploffende potvis, een kikker die zich vergrijpt aan een goudvis, een paasei pikkende ekster, een schaamluis van koninklijken huize, en de gier die voor Israël spioneerde. Het zijn geen alledaagse dierenverhalen, maar onderwerpen van de column 'Beest' die Kees Moeliker sinds 2009 schrijft voor *NRC Handelsblad*. Ze zijn kort, bondig, droogkomisch, doorspekt met keiharde wetenschap en komen voort uit de actualiteit, talloze tips, eigen natuurobservaties en zijn rijke archief vol onwaarschijnlijk onderzoek. De bevlogen bioloog Kees Moeliker vertelt over gewone en bizarre beesten, hun onverwachte vormen en opmerkelijke gedrag, maar ook over mensen die ze met passie en volharding bestuderen. Met de ware verhalen achter de inmiddels legendarische dode dieren zoals de onthoofde kanarie van Kollumerzwaag, de McFlurry-egel, de traumameeuw en de Tweede Kamermuis.
De lezing is een initiatief van Boekhandel van der Meer, Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk en de VNVN. Toegangskaarten à € 5,- zijn verkrijgbaar bij Boekhandel Van der Meer, in de bibliotheek en aan de zaal. Omdat het een extra lezing betreft is, reserveren via lezingenvnvn@gmail.com niet mogelijk.

Zeevogels en Korhoenders , **Han Bouwmeester**
Vrijdag 25 januari

Aan de oostkust van Schotland en Engeland liggen de spectaculaire vogeleilanden Farne Islands en Bass Rock. Ze staan bekend om hun enorme broedkolonies zeevogels. Han Bouwmeester, professioneel natuurfotograaf, maakt elk jaar fotoreizen naar de kolonies. Er broeden mooie vogelsoorten zoals Alk, Zeekoet, Drieteenmeeuw, Noordse- en Grote stern en Kuifaalscholver.
Toch spreken de clowneske Papegaaiduikers nog wel het meest tot de verbeelding. Het beroemde eiland Bass Rock ligt als een enorme granieten kolos voor de kust. Vroeger een gevangenis, maar nu het domein van duizenden Jan-van-genten.
Het tweede deel van de avond maken we een sprong naar een ander uniek natuurverschijnsel: de balts van de Korhoenders in de ijzige taiga van Finland. Beelden om niet te missen.

Levende grotten, **Herman de Swart**
Vrijdag 22 februari

Bij donkere, onderaardse grotten denk je niet meteen aan een rijk dierenleven. Toch herbergen grotten bijzondere diersoorten, aangepast aan het leven in het duister, vaak blind en kleurloos of uitgerust met 'sonar'. Herman de Swart is speleoloog, ofwel grotonderzoeker. Hij heeft vele grotten bezocht en staat midden in de wereld van specialisten die zich in verschillende aspecten van grotten interesseren. Die bestuderen een scala aan onderwerpen, van 'lampenflora', het menselijke bioritme, tot aan grottekeningen en uitgestorven diersoorten als de holenbeer.
Herman neemt ons mee de diepte in en laat ons kennis maken met de fascinerende wereld van het leven in en om grotten.

Bijen en bloemen, **Arie Koster**
Vrijdag 22 maart

Bijen zijn van levensbelang voor de natuur. Helaas gaat het niet goed met de bijen in Nederland. De afgelopen jaren was er een onrustbarende bijensterfte in Nederland. Ook zijn vele soorten wilde bijen in gevaar doordat het Nederlandse landschap qua aanbod van bloemen sterk is verschraald.
Arie Koster is stadsecoloog, bioloog, imker en expert op het gebied van bijvriendelijke inrichting van het openbaar groen. Arie vertelt vanavond over het belang van bijen voor de bestuiving en vooral over de mogelijkheden voor tuinliefhebbers om hun een helpende hand te bieden. Denk aan de aanplant van kleurrijk bloeiende nectarplanten, maar ook het creëren van nestelgelegenheid.
Behalve over honingbijen gaat het vanavond ook over wilde bijen die iedereen in zijn tuin kan zien. Welke wilde bijen kunnen we in onze omgeving aantreffen en hoe ziet het leven van deze sympathieke beestjes er eigenlijk uit?

Bestuursmededelingen december 2012

Waar deze dagen veel mensen steeds meer binnen blijven, trekken de natuurliefhebbers er nog steeds op uit. Soms moet je daar wel wat voor over hebben. Wie onze Facebookpagina volgt, heeft waarschijnlijk de foto gezien van bestuursleden in regenpak en paraplu bij de Eurobirdwatch. Ook de kinderen die mee gingen struinen door de duinen kregen de nodige regenbuien over zich heen. Gelukkig had de spinnenexcursie prima weer en dat gold ook voor het Herfstnatuurspel. In Nieuw Leeuwenhorst deden weer een paar honderd kinderen mee aan de speurtocht met opdrachten over de natuur. Piet Broekhof maakte prachtige foto's, waarmee we zelfs de voorpagina haalden van de Weekendkrant.

Herfstnatuurspel 2012 Foto: Piet Broekhof

Jan Verwey Natuurcentrum

Voor de boekpresentatie van Martijn de Jonge (georganiseerd samen met de Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk en Boekhandel van der Meer) en de lezing over Namibië was veel belangstelling. In de nieuwe ruimte voor de lezingen komen de presentaties prima tot hun recht. Iedereen is inmiddels al aardig gewend aan de iets aangepaste gang van zaken rond de vaste vrijdagavond lezingen: de toegang is nog steeds gratis, maar kom op tijd want vol=vol. Door nummertjes uit te delen bij de deur (je 'toegangsbewijs') houden we het aantal aanwezigen in de gaten. Om 20.00 uur, bij de start van de lezing, sluiten we de deur af. Dat is nodig omdat we vanuit de lezingenzaal geen zicht hebben op de ingang met de garderobe.

We zijn blij met de nieuwe locatie en voelen ons goed thuis. Momenteel zetten we de laatste puntjes op de 'i'. Zo komt er bijvoorbeeld een vlag die we bij de ingang op kunnen hangen als we open zijn. Dan valt onze deur beter op. Nieuwe bezoekers van de lezingen staan nog wel eens bij de ingang van de Bibliotheek in plaats van aan Zilverschoon 20. Ook de kasten zijn langzaam maar zeker klaar. Ineke van Dijk heeft prachtige fotoplaten gemaakt voor het elektraspel, waarmee

Het elektraspel Foto: Ineke van Dijk

kinderen, bijvoorbeeld eenvoudig kunnen uitvinden welke vogel bij welk gebied hoort. De Educatieve Werkgroep en andere vrijwilligers hebben hierbij veel werk verzet. Ineke heeft een fotoboek gemaakt waarin je onder andere leest hoe de landschapskast tot stand is gekomen en van wie de mooie foto's zijn. Je kunt het inzien in het Jan Verwey Natuurcentrum.
We merken ook dat het feit, dat we onder één dak zitten met de bibliotheek, effect heeft. Niet alleen in de gezamenlijke lezingen, maar bij de inloopochtenden op zaterdag komen mensen toch sneller even een kijkje nemen als ze een boek terugbrengen.

Inloopochtend okt. 2012 Foto: Ineke van Dijk

Kleurrijke Strandloper

We krijgen positieve reacties op de Strandloper in kleur. Dat betekent een compliment aan het adres van René van Rossum, die de voorpagina verzorgt, en uiteraard ook aan Kees Erkelens, die de opmaak van de rest van de Strandloper voor zijn rekening neemt. De vaak prachtige foto's die onze leden maken, komen prima tot hun recht.

Al eens op onze Facebook pagina gekeken?

De Facebook pagina heeft inmiddels bijna 50 volgers. Daar ligt nog potentie, want we hebben meer dan 500 leden. Graag nodigen we iedereen uit om er eens een kijkje op te nemen, vriend te worden, of een berichtje of foto op te plaatsen. Dan zetten we de pagina niet alleen in om iets te vertellen over de activiteiten, maar kunnen we het ook melden als er ergens bijzondere vogels gezien zijn en waar. Overigens is duidelijk te zien dat mooie foto's het meest gewaardeerd en bekeken worden, waaronder de foto van de vos die Rob Jansson plaatste, de foto's van Koene Vegter van het Waddenweekend, Piet Broekhof's foto's van het Herfstnatuurspel en de foto's die Jan Hendriks maakte bij de pier van IJmuiden.

Www.facebook.com/natuurverenigingnoordwijk.

Visit us on Facebook

Excursies

Ook de komende maanden kun je weer met ons op stap. Er staan de nodige excursies op stapel. De traditionele excursie naar het Noordelijk Deltagebied in de Kerstvakantie bijvoorbeeld, maar ook in het nieuwe jaar trekken we er op uit. Onder andere naar de Waterleidingduinen en naar de Oostvaardersplassen. Nieuw is de gecombineerde vogel- en plantenexcursie naar Poelgeest. De jeugdclub gaat weer naar de Sterrenwacht van Foucault in De Zilk en in het Jan Verwey Natuurcentrum staat weer een Fossielenworkshop gepland. De 12 + club trekt er regelmatig op uit. Hou voor die excursies de website in de gaten of volg ons op Facebook.

De Bilnaad van de Teek en meer

De onderwerpen van de lezingen zijn het komend seizoen zeer divers. Zo staat er een lezing op het programma over het leven in en om grotten en hebben we stadsecoloog, bioloog en imker Arie Koster uitgenodigd om iets over bijen te vertellen. We organiseren ook weer twee lezingen in samenwerking met Boekhandel Van der Meer en Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk. Rob van Hattem vertelt met humor over zijn boek *Wie is dat toch met die telescoop*? En als klap op de vuurpijl komt de bekende bioloog Kees Moeliker op bezoek. Hij schrijft voor *NRC* een doorgaans prikkelende column over bijzonder gedrag van beesten en de mensen die ze bestuderen.
Kaartjes voor de lezingen van Rob van Hattem en Kees Moeliker à € 5 zijn verkrijgbaar via de bibliotheek en Boekhandel van den Meer en – indien nog beschikbaar – aan de zaal.

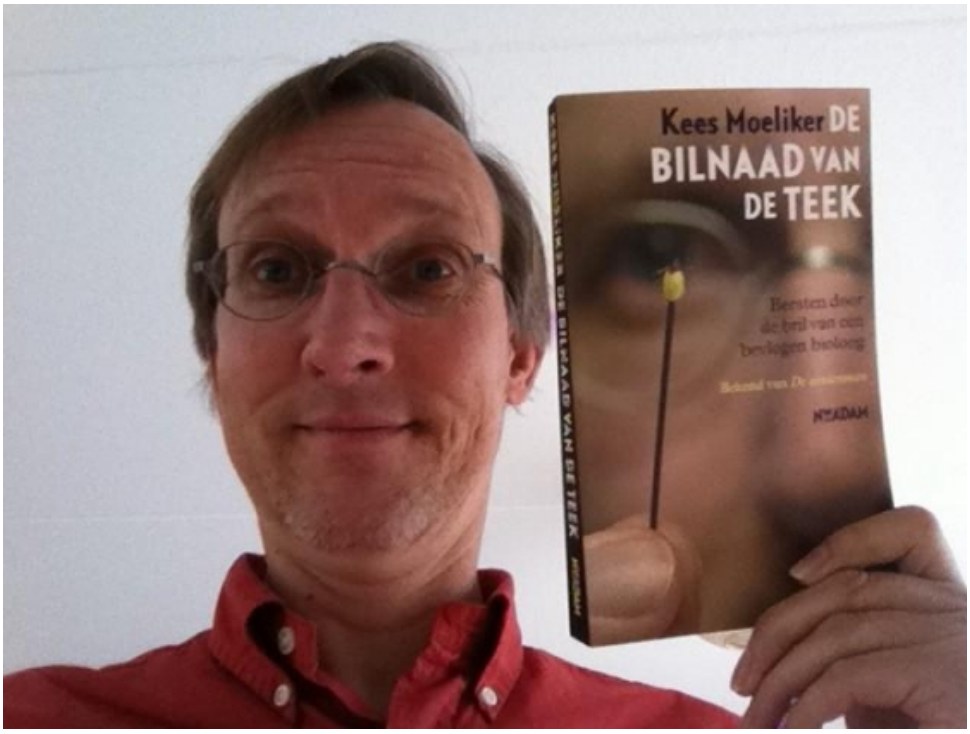

Foto: Kees Moeliker / vandaag.nl

Update MODB: Milieuoverleg Duin- en Bollenstreek

Jelle van Dijk is voor ons de ‘linking pin’ naar het MODB. Het Mileuoverleg Duin- en Bollenstreek houdt vinger aan de pols als het gaat om zaken op het gebied van Ruimtelijke Ontwikkeling die de gemeentegrenzen overstijgen.
Hieronder een toelichting op twee onderwerpen waar het MODB bij betrokken was.

Sancta Maria

Van diverse kanten werden wij attent gemaakt op de omvangrijke kapvergunning die was afgegeven voor de naaste omgeving van de oude paviljoens. Jan Jacobs en Jelle van Dijk namen hierop contact op met de projectontwikkelaar. Deze organiseerde op 5 juli een rondgang door het bedoelde gebied onder leiding van de landschapsarchitect en de bomendeskundige die door de gemeente geraadpleegd waren. Ook de diensthoofden Groen van de gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout waren hierbij aanwezig.
Tijdens de rondgang hebben genoemde oud-bestuursleden bij veel bomen gevraagd waarom deze moesten verdwijnen. Dit resulteerde in het weghalen van rode linten van een dertigtal bomen. Bij doorvragen bleek een gepland pad best iets

verlegd te kunnen worden en in andere gevallen bleek de kwaliteit van de bomen beslist geen reden tot kappen te zijn. Ook het handhaven van een ruime selectie van boomsoorten kon gerealiseerd worden. Na deze rondgang heeft onze vereniging het reeds ingediende bezwaarschrift tegen de kapvergunning ingetrokken.
Door de slechte vooruitzichten wat de verkoop van dure villa's betreft is het bestemmingsplan van enkele jaren terug recentelijk aangepast. Dit had niet alleen gevolgen voor de bestaande groenvoorzieningen, maar ook voor de landschappelijke inpassing aan de west- en zuidzijde. Onze vereniging heeft indertijd bedongen dat de nieuwbouw op Sancta Maria niet zichtbaar zal zijn vanaf de Randweg. De bestaande houtwallen zouden gehandhaafd en versterkt worden. Dit is vastgelegd in het bestemmingsplan 2007. In het nieuwe ontwerp zijn villa's met uitzicht op de duinen gepland op grond van verkooptechnische argumenten. Onze vereniging heeft te kennen gegeven hier niet mee akkoord te gaan. Hierop vond op 10 oktober een bijeenkomst plaats waar diverse deskundigen probeerden Jan en Jelle te bewegen hun bezwaren in te trekken. Toen zij blijk gaven niet onder de indruk van de argumenten te zijn, zegde de projectontwikkelaar, die geen vertraging wenste, toe om het plan zodanig aan te passen dat de houtwallen aan de kant van de Randweg gesloten zullen blijven in ruil voor villabouw op plaatsen die niet vanaf de Randweg zichtbaar zijn.

Leidse Trekvaart – Foto: Franciska Faber

Baggeren van de Leidse Trekvaart

Dankzij Henk Weijers van het Hoogheemraadschap van Rijnland werden wij betrokken bij het vinden van locaties waar de bagger uit de trekvaart kan worden gestort. Gedacht werd aan een stuk bollenland bij Vogelenzang, de smalle strook grasland tussen trekvaart en spoorlijn ten zuiden van station Lisse en aan het grasland van Oud-Leeuwenhorst. Tegen de laatste locatie hebben wij bezwaar aangetekend omdat hierbij ook de zogenaamde Tuin van Fagel onder de modder zou verdwijnen. De deels verlande ringsloot rond deze historisch waardevolle locatie herbergt een bijzondere flora met soorten als Rietorchis, Dotterbloem, Egelboterbloem en Blaaszegge. Het overleg met Weijers heeft er toe geleid dat de bagger uit de Fagelsoot gebruikt zal worden om het graslandperceel ten noorden van de vroegere oprijlaan op te hogen. Het grasland bij de Fagelbrug in de driehoek tegen de spoorlijn aan zal worden gebruikt voor de opslag van bagger uit de trekvaart. Verder zal er gestort worden in de Noordwijkerhoek en bij de Postbrug.

Namens het bestuur,

Peter Spierenburg en Franciska Faber

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Rob Bijlsma 2012. *Mijn roofvogels*. Uitgeverij Atlas, Amsterdam/Antwerpen. 415 pagina's. Prijs € 29,95.

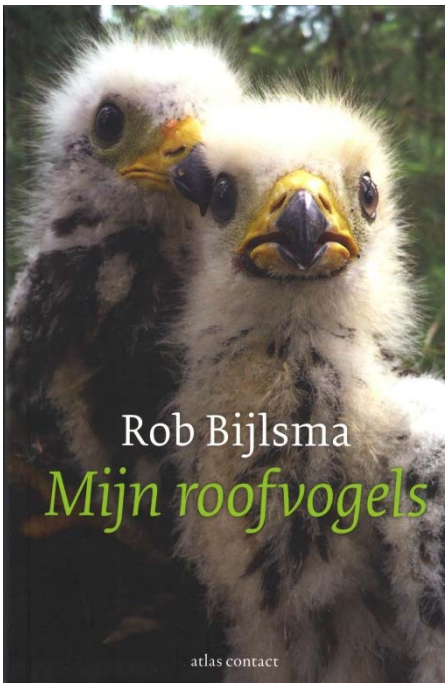

Op zondagmorgen 22 april zag ik Rob Bijlsma, zoals altijd met de verrekijker om zijn nek, op TV verschijnen in de boekenrubriek van de VPRO. Een kwartier later had ik het boek via Boekhandel Van der Meer al in handen. Ik ben die dag geheel tegen mijn gewoonte in niet meer naar buiten geweest. Hoewel ik een slechte lezer ben, had ik 's avonds meer dan de helft van het boek gelezen. Een grotere aanbeveling kan ik een boek niet geven!
Rob Bijlsma is opgegroeid in Wageningen en is net als ik jarenlang lid geweest van de Christelijke Jeugdbond van Natuurvrienden. In die jaren raakte hij zo gefascineerd door roofvogels, dat hij besloot zich verder niet te laten afleiden door universiteit, huis, hypotheek, vriendin of wat dan ook, maar zich volledig te storten op de studie van vogels en dan vooral van roofvogels. Dat onderzoek vond eerst plaats in de omgeving van Ede; later vestigde hij zich in ZW-Drenthe. Met anderen richtte hij ruim twintig jaar geleden de Werkgroep Roofvogels Nederland op en al die tijd was hij de steunpilaar van het tijdschrift "De Takkeling". Trouwe lezers van dit tijdschrift zullen in dit boek hoofdstukjes tegenkomen die hen bekend voorkomen, zoals de wederwaardigheden met de tamme Wespendieven Burp en Warp.
Het boek is veel meer dan een typisch roofvogelboek. Allerlei zaken komen aan bod, zoals de waarde van langlopend onderzoek en het gebrek aan waardering daarvoor in onze tijd.
Terreinbeheerders krijgen er van langs, zoals Staatsbosbeheer wat de Oostvaardersplassen betreft. In de 40 jaren dat Rob aan onderzoek doet, heeft hij allerlei ontwikkelingen nauwgezet gedocumenteerd. Daarbij gaat het niet alleen over de broedresultaten van roofvogels, maar bijvoorbeeld ook over postduiven, bosmuizen en tekenbeten.
Rob Bijlsma is een begenadigd schrijver met een onvoorstelbare kennis en een goed gevoel voor humor. Een hoogtepunt wat dit laatste betreft vormt de verklarende woordenlijst bij het onderwerp Natuurbescherming.
Enkele voorbeelden hieruit: *Klankbordgroep* - patente truc om met ieders goedvinden verderfelijke ingrepen in natuurgebieden te sanctioneren. *Natura 2000* - overbodige bureaucratische moloch, bijzonder geschikt om geld rond te pompen, mensen aan het werk te houden en het internet te vervuilen. Heeft met natuurbescherming niets van doen.
Dit informatieve boek is prima geschreven en verveelt geen moment. Zelfs de bijlagen zijn de moeite waard. Na 32 pagina's met referenties volgen 30 bladzijden met interessante "Noten" bij de voorgaande teksten. Nummer 159 over *zeetrek* wil ik hier graag citeren: "Zeetrek tellen is een bizarre bezigheid, uitgevoerd vanaf een hoog punt langs de kust, de kijker strak op de golven voor je gericht. Deze tak van sport werd in de vroege jaren zeventig door illustere CJN-ers als Luit Buurma, Jelle van Dijk en Frank de Miranda aangezwengeld en gestandaardiseerd, waarna het om duistere redenen razend populair werd. De wegen van vogelaars zijn ondoorgrondelijk."

Zie ook de uitvoerige recensie in Limosa jaargang 85, nummer 2 (na 1 januari 2013 te raadplegen via www.nou.nu. Alleen de lopende jaargang is niet in te zien, alle andere wel). Ook Adri de Groot geeft in zijn Vogeldagboeken een mooie recensie.

Rob van Hattem 2011. *Wie is dat toch met die telescoop?* Uitgave in eigen beheer. 152 pagina's. Prijs € 25,-

Dit boek gaat over fanatieke vogelaars, die vrijwel allemaal een passie hebben voor het waarnemen van zeldzame vogels. Rob van Hattem is in de loop van 2010 met een ieder van hen een dag op stap geweest en doet in dit boek verslag van zijn bevindingen. Daarbij vormen het bezochte gebied en de op die dag waargenomen vogels slechts het decor voor het portret dat de auteur schildert. De twintig vogelaars vertellen hoe de belangstelling voor vogels is ontstaan, welke mensen hun hobby

gestimuleerd hebben en bovenal wat de 'vogelverslaving' voor hen persoonlijk betekent. In alle portretten worden ook familieleden genoemd, maar noch aan de partners, noch aan de kinderen werd gevraagd hoe zij tegen de hobby van pa aankijken. Juist zulke informatie kan waardevolle facetten toevoegen.
In het boek zien we bekende vogelaars als Peter Meininger, Rob Sponselee, Ruud Brouwer, Karel Mauer en Noël Aarts voorbij komen. Het aardige in de keus van Van Hattem is dat hij ook een stel enthousiaste twintigers aan het woord laat en zelfs een 15-jarige VWO-leerling die besmet raakte met het 'vogelvirus' door de Mongoolse Pieper van Woerden.
Bij het lezen viel me op dat velen er het liefste alleen op uit trekken. Een ontmoeting met andere vogelaars komt vooral tot stand doordat velen op dezelfde zeldzaamheid afkomen. De informatie via www.waarneming.nl of via de telefoon (DBA-alerts) is vaak heel belangrijk. Een aantal van de geïnterviewden trekt er met een vaste kameraad op uit en een enkeling is actief in een vogelwerkgroep. Opvallend en herkenbaar voor velen is ook dat vooral vogelaars in de categorie vijftig plus, na een periode waarin ze achter elke zeldzaamheid aangingen, het nu wat rustiger aandoen en vooral genieten van wat ze in eigen omgeving kunnen zien.
Het boek is een geslaagde poging om de buitenwacht iets te laten proeven van wat een fanatieke vogelaar al zo beweegt. Wat dat betreft is het leuk om dit boek cadeau te doen aan familieleden of buren die wat vreemd tegen deze hobby aankijken. Maar ook de serieuze vogelaar zal regelmatig bepaalde zaken in dit boek herkennen.
Het hier besproken boek is niet te vergelijken met het boek van K.H. Voous (*In de ban van Vogels*, 1994, 605 pagina's) waarin hij de ontwikkeling van de Nederlandse ornithologie beschrijft aan de hand van biografieën van beroeps- en amateurornithologen die geboren zijn vóór 1950. Het zou mooi zijn als er spoedig een degelijk vervolg zou komen op het boek van Voous, waarin kopstukken als Arnoud B. van den Berg, Rob G. Bijlsma, Cees (C.J.) Camphuysen en Fred Hustings aan bod komen. Gelet op al het speurwerk dat hij al heeft verricht, lijkt Ruud Vlek hiervoor de aangewezen persoon.

Achilles Cools 1992. *Kauwen in de spiegel*. Uitgeverij Lannoo, Tielt. 155 pagina's.

Dankzij Fietje van der Meij kwam onze bibliotheek in het bezit van dit aardige boek over één van onze meest algemene vogels: de Kauw. Het boek beleefde verschillende drukken en werd in 2003 door Uitgeverij Atlas in uitgebreide herdruk (192 pagina's) opnieuw uitgegeven.
Achilles Cools is een Vlaamse kunstenaar die in zijn tuin een toren heeft gebouwd waarin 70 paartjes Kauwen nestelen. Door jarenlange observaties heeft hij inzicht gekregen in het doen en laten van deze vogels, hun liefdesleven, de hiërarchie binnen de groep, de veelheid van geluiden en de betekenis hiervan. Dat Cools veel over Kauwen te vertellen heeft, blijkt wel uit het feit dat er in 1999 een tweede boek volgde: *De Kauwentuin* (Uitgeverij Atlas).
Kauwen zijn fascinerende vogels. Mijn liefde voor vogels begon met een tamme Kauw. Als nestdotje was hij rond 20 juni (erg laat voor Kauwen) uit de toren van de Gereformeerde Kerk in Ermelo gevallen. Het bleek een slimme vogel te zijn, die snel zijn schuwheid verloor. Op zondagmorgen volgde hij ons op weg naar de kerk, nam tijdens de dienst plaats op de toren en dook naar beneden zodra hij mij na anderhalf uur weer naar buiten zag komen. Na een jaar was de Kauw verdwenen. Hij had zich blijkbaar aangesloten bij andere Kauwen in het dorp. Maar toen ik twee jaar later over het terrein van 's-Heerenloo liep, zo'n 2 km van huis, dook opeens een Kauw uit een grote groep overvliegende Kauwen naar beneden, streek neer op mijn schouder, pikte even in mijn oor zoals hij dat vroeger ook deed en vloog daarna weer verder met de groep. Bijzonder vond ik dat de groep in de lucht bleef rondvliegen totdat hij zich weer bij hen had gevoegd. Blijkbaar stond hij hoog in de hiërarchie! Een jaar later kwam hij in de broedtijd regelmatig nog even langs om voedsel voor de jongen te halen. Blijkbaar had hij toen een nest ergens in de buurt.
Op 22 januari 2009 heeft Achilles Cools een lezing over Kauwen voor de VWG Koudekerk / Hazerswoude gegeven. Een uitgebreide samenvatting hiervan, met veel bijzonderheden over Cools en zijn Kauwen, is te vinden op de website van genoemde vereniging, het snelst te vinden door Google te laten zoeken naar "de kauw VWG Koudekerk/Hazerswoude".

Naar Vlieland met Nadine
Waddenweekend 21-23 september 2012

Koene Vegter

Twest Endt tussen wad en duin op Vlieland

Het begin van de herfst 2012 brengt een 27-tal leden van de Vereniging van Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk naar het jaarlijkse Waddenweekend, dat dit jaar op het vogelrijke Vlieland is georganiseerd.
De excursiegangers laten zich niet afschrikken door wisselende berichten over restanten van de tropische storm Nadine die voor waterellende zouden kunnen gaan zorgen. Zij worden in hun optimisme niet teleurgesteld, maar beloond met een uiterst fraai najaarsweekend, waarin tal van vogels, waaronder enkele bijzonderheden, te zien zijn.
Alhoewel - eerst moet men zich nog in inktzwarte duisternis door een felle stortbui via de Dorpsstraat naar de mooi aan het wad gelegen kampeerboerderij Twest Endt worstelen. Maar de daarop volgende zaterdag toont zich al in helder zonlicht met prachtige wolkenluchten bij een frisse noordenwind. In slow motion gaat het vervolgens richting het Posthuys en cranberrygebak, begeleid door talrijke speels opwippende Tapuiten in de grasweitjes en een groepje vanuit de Waddenzee opvliegende Lepelaars.

Morgen: op zoek naar de Grauwe Vliegenvanger

Bij het Bomenland wordt door de routiniers gestopt om naar Grauwe Vliegenvangers te speuren en inderdaad valt er van nabij één te zien op een boomtakje op zo'n beetje dezelfde plek als twee jaar geleden – een schatje volgens Elsa Endhoven en dat kunnen wij natuurlijk alleen maar beamen.

Middag: lunch bij het Posthuiswad

Het pad tussen Posthuiswad en Kroon's Polders is altijd één van de hoogtepunten van een Vlielandexcursie. Enorme wolken Bonte Strandlopers en Kanoeten in de verte, van dichtbij overvliegende Lepelaars, Tureluurs en Pijlstaarteenden, vele, vele Bergeenden en een kleine groep Kluten - tijdens de lunch in het dijkgras blijft het zo genieten.
Opvallend is dat er geen enkele roofvogel wordt gezien, wat vooral wat betreft de kiekendieven natuurlijk een groot gemis is. De volgende dag wordt dit nog enigszins goed gemaakt met diverse Buizerds, een Havik, een Sperwer en een Slechtvalk, maar de teller van de kiekendieven blijft op één exemplaar staan, een Bruine Kiekendief gespot door Leo Schaap.

De tijd dat de mannetjes blauw bij een fietstocht door de duinen achteloos om je hoofd wiekten, lijkt daarmee helaas voorgoed voorbij.
Maar gelukkig blijft er nog genoeg te zien over, zoals een Jan van Gent, een Zeekoet en enkele Regenwulpen over zee en langs de vloedlijn voortsprintende Drieteenstrandlopers.
Jaap Faber weet zijn door de Hop van vorig jaar op Terschelling ijzersterke reputatie weer helemaal waar te maken door aan de rand van het Bomenland een Draaihals op te sporen, die echter niet van zins is ook de rest van de groep af te wachten.

's Avonds is het de tijd voor macaroni en quiz, waarbij de waddenquiz voor dit jaar op charmante en deskundige wijze wordt gepresenteerd door Maureen van Noort en George Hageman. Naast Vlielandkennis wordt veel gevraagd van de creatieve inzet van de deelnemers, wat na een eindsprint uiteindelijk leidt tot nipte winst voor de groep van Jos Zonneveld, die daarom volgend jaar samen met Grietje van den Haak en Ruud den Boer deze zo langzamerhand legendarische quiz organiseert.

De volgende dag splitst de groep zich in een gedeelte dat een bezoek brengt aan het Vogelringstation Vlieland in de derde Kroonspolder - waar onder andere een voor hier zeldzame rossigbeige Groenlandse Tapuit in de netten is gevangen, terwijl een ander gedeelte de biotopen van bos en duin aan een nader onderzoek onderwerpt om zo dichter in de buurt te komen van de door organisator Ruurd Eisenga nagestreefde 100 vogelsoorten. Ook hoopt men natuurlijk, na de nachtelijke regen en met de oostenwind van nu, enkele speciale soorten waar te nemen die al op internet staan. Wat betreft de melding van een Bosgors moeten wij het houden bij een eenvoudiger Rietgors, maar de dezer dagen op meerdere plaatsen in Nederland gesignaleerde Bladkoning kunnen wij uiteindelijk op Natuurcamping De Lange Paal in het vizier van camera of kijker krijgen. Het blijkt een wispelturig beestje. dat iets van een Goudhaantje heeft en rusteloos van boom naar boom en van voor naar achter vlindert, zodat we het met enkele glimpen moeten doen en de fotografen vooral kunnen aantonen dat deze Bladkoning inderdaad te midden van de bladeren zit. Naast Kramsvogels en Koperwieken, een Paapje tussen de Roodborsttapuiten en een groepje Sijzen, worden ook nog een niet alledaagse Beflijster en Zwarte Mees gespot.
Bij de haven aangekomen blijken Floor en Dirk van Tilburg een ca. 3 cm kleine en donkerrode salamander

te hebben gezien, maar de vogelaars komen er toch niet echt uit wat dit dan toch wel geweest kan zijn. Het is duidelijk dat met het naderend vertrek ook de vermoeidheid begint toe te slaan bij de aardig rozig geworden excursiegangers. Maar nog één keer moeten alle krachten worden aangesproken als leider Ruurd Eisenga meldt dat de soortenteller op 97 is blijven staan. Onder aanvoering van Gab de Croock worden bij het uitvaren nog een Kleine Mantelmeeuw langs de kust en een voortsnellende Zwarte Zee-eend over zee waargenomen.
Discussie over enkele twijfelgevallen, waarbij naast vogelboeken tegenwoordig ook de vogelapps van Smart- of Iphone goede diensten bewijzen, leidt uiteindelijk toch nog tot een definitieve score van 100, zodat iedereen behaaglijk van een mosterdsoepje of anderszins kan gaan genieten na een op alle fronten bevredigend verlopen waddenweekend.

Voor de niet aanwezigen volgt volgend jaar een herkansing op Schiermonnikoog in de gemoderniseerde en idyllisch buiten het dorp gelegen kampeerboerderij de Kooiplaats en de getrouwen houden al automatisch rekening met een nieuw en opwindend waddenweekend dat gepland staat voor 13 tot 15 september 2013.

Avond: wandeling langs het wad

Rectificatie Strandloper sept. 2012

Jelle van Dijk

In het Naschrift bij het artikel over "Het eerste vogelboekje van Jan Verwey" in de vorige Strandloper werd iets verteld over Piet de Groot, de vriend van Jan Verwey die samen met hem en Jo Veerman voor een indrukwekkende lijst van nestvondsten rond Noordwijk zorgde.
Hierop reageerde mevr. Eva Berkhout - de Groot, dochter van Piet de Groot, met de mededeling dat het verhaal, dat ik uit de mond van Willem Baalbergen optekende, beslist onjuist is. Het betreft hier de beschreven gebeurtenis uit februari 1953 in het Noordwijkse gemeentehuis.
Zowel Willem als ikzelf hebben hiervoor onze excuses aangeboden. Verder deelde mevr. Berkhout - de Groot nog mee dat haar vader nooit in Zweden is geweest. Wel bezocht hij Amerika waar hij twaalfmaal een half jaar als bollenreiziger voor Konijnenburg & Mark verbleef.
Mevr. Berkhout - de Groot maakte ons ook attent op een interessant artikel dat Kees Verweij in de Blauwdotter (nr. 146, voorjaar 2008, pagina 23-32) schreef.
Kees beschrijft hierin de kampeertocht die Jan Verwey en Piet de Groot naar Texel maakten van 4 t/m 17 augustus 1917. Kees kon hiervoor gebruik maken van het dagboek van Piet de Groot, aan hem uitgeleend door een zoon van Piet de Groot.

Bosjes van Verwey

Jelle van Dijk

Onlangs maakte Peter van den Berg mij attent op het bestaan van een klein natuurreservaat bij Schoorl dat de naam "Bosjes van Verwey" draagt. Wat speurwerk maakte duidelijk dat deze bosjes eigendom zijn van Landschap Noord-Holland (de tegenhanger van het Zuid-Hollands Landschap in Noord-Holland). Navraag bij Landschap Noord-Holland maakte duidelijk dat deze bosjes een legaat vormen uit de nalatenschap van 'onze' Jan Verwey. Jan Verwey overleed op 24 september 1981 en na het overlijden van zijn tweede echtgenote, mevrouw A. Kerdijk, kwam het bos in het bezit van Landschap Noord-Holland (notariële akte van 20 juli 1982). Het terrein is kadastraal bekend bij de gemeente Schoorl onder nummer 2801 en meet 45,65 are (ruim 4500 vierkante meter, ongeveer een voetbalveld).

Op 12 augustus 2012 waren we in Alkmaar en we besloten bij Schoorl op zoek te gaan naar de Bosjes van Verwey. In de "Natuurgids van Noord-Holland", een uitgave uit 1995 van alle terreinbeherende instanties in die provincie, staat een kaart van het duingebied bij Schoorl, met daarbij ook een paar reservaatjes die buiten het eigenlijke duingebied liggen. Op die kaart zag ik de naam "Bosjes van Verwey" staan.

Na de auto geparkeerd te hebben ging de zoektocht verder te voet. Een fietspad en een wandelpad voeren

Schoorl 1965 van links naar rechts: Konrad Lorentz, Nico Tinbergen en Jan Verwey.
Foto: Jan Verwey Archief Noordwijk

hier door gemengd bos van eiken en dennen. Het eerste bordje dat ik zag, vermeldde: "Bosjes van Schermer" . Het betreffende reservaatje bleek in beheer van Staatsbosbeheer te zijn. Dus nog maar even verder zoeken. Na een paar honderd meter was het gelukkig raak. Hier stond een bord met de naam "Bosjes van Verwey". Het ging om twee bospercelen aan weerszijden van de Dokter Heringalaan. Ik liep nog wat verder en stond opeens voor een kleine witte villa met een rieten kap. Dit huis kwam mij bekend voor van de foto die wij in ons Jan Verwey Archief hebben. Op die foto zit Jan Verwey in de achtertuin tezamen met de bekende biologen en nobelprijswinnaars Nico Tinbergen en Konrad Lorentz.
Omdat er auto's voor de deur stonden nam ik aan dat er mensen thuis waren. Dat bleek inderdaad het geval te zijn. De huidige bewoners konden bevestigen dat dit inderdaad het huis van Jan Verwey was geweest. Zij waren de derde bewoners na het overlijden van mevr. Verwey - Kerdijk. Zij hadden het tuinhuisje laten restaureren aan de hand van oude tekeningen en ook het zomerhuis waarin jarenlang de zus van Jan Verwey had gewoond.
Jan Verwey kocht het huis in Schoorl in 1950 nadat hij in 1947 gescheiden was van Atie Senf, een dochter van de Noordwijkse kunstschilder Leon Senf. Edward Bonne, die een biografie over Jan Verwey voorbereidt, vertelde me dat de aankoop van dit huis op merkwaardige wijze verliep. Jan Verwey zocht een huis in Schoorl en toen hij de kleine villa aan de Dokter Heringalaan zag, leek hem dat wel een aardig onderkomen. Hij belde gewoon aan en vroeg de oude dametjes die daar woonden of ze bereid waren hun huis te verkopen, want dit was nou net het huis dat hij zocht! Spoedig hierna was de koop een feit. Hij betrok het huis met Hannie Kerdijk met wie hij vrij snel na zijn scheiding getrouwd was. Tot aan zijn pensionering in 1965 reisde hij vele malen op en neer tussen Schoorl en het Zoölogisch Station in Den Helder en later naar Texel toen het instituut daar verder ging als Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ).
Het vroegere woonhuis van Jan Verwey grenst aan de "Bosjes van Verwey" Deze bosjes bestaan vooral uit doorgeschoten eikenhakhout met een gevarieerde struik- en bodembegroeiing. Het meest opvallend zijn de oude Oostenrijkse dennen waarin flink wat nesten van Blauwe Reigers zijn te zien. Aardig om in dit verband te vermelden is dat Jan Verwey na zijn vertrek uit Noordwijk korte tijd biologieleraar in Middelharnis is geweest. Hij bewoonde toen een kamer op een bovenverdieping die uitzicht bood op een kolonie Blauwe Reigers. Vanuit zijn kamer maakte Jan talrijke aantekeningen over het broedgedrag van de reigers. In 1930 publiceerde hij zijn gegevens in een omvangrijk artikel in het tijdschrift *Zoologischen Jahresberichten* (jaargang 48: 1-120 Die Paarungsbiologie des Fischreihers). Ook hield hij hierover een lezing op een ornithologische congres in Kopenhagen.
In de tijd waarin hij in Schoorl woonde, zal hij ongetwijfeld vaak bij de Blauwe Reigers dichtbij zijn huis hebben gekeken. Edward Bonne deelde nog mee dat in strenge winters Verwey de reigers bij zijn huis voerde met vis die hij in Den Helder kocht. Gelet op de vele strenge winters in de jaren vijftig en begin jaren zestig moet hem dat een flink bedrag hebben gekost!

Het huis in Schoorl nu. Foto: Jelle van Dijk

Verslag 2011 van het Vogelringstation AW duinen

Franciska Faber

Onlangs ontvingen we het verslag over 2011 van het Vogelringstation Amsterdamse Waterleidingduinen. In dit verslag lees je alles over onder andere bijzondere vangsten, terugmeldingen, een ring-MUS project(vogels binnen de bebouwde kom) met scholieren van het Wellantcollege, fluctuaties in de waterstanden en de roofvogelstand. Met meer dan 8000 geringde vogels was 2011 het beste jaar ooit. Onderstaande samenvatting van de inleiding geeft een kijkje in de keuken. Wie het volledige verslag via de mail wil ontvangen, kan een mailtje sturen naar franciska.faber@kpnmail.nl.

Tekst en foto's zijn van Hans Vader.

Inleiding

In 2011 werd op 128 ochtenden, 5 middagen, 8 avonden en 2 nachten geprobeerd om vogels te vangen en te ringen op het Vogelringstation AW duinen. Dit ringstation ligt circa 2 km ten zuiden van Zandvoort. Fred Koning en assistenten waren 40 dagen vooral actief met het opsporen van nesten en het ringen van roofvogels en uilen in de hele AWD. Ook de plukresten en braakballen van deze roofvogels werden weer opgespoord en gedetermineerd. 2011 was een slecht jaar voor de Bosuil. De Buizerd en Havik hadden echter een goed jaar.

Leuk was dat de Wespendief weer in de AWD broedde, zij brachten nu echter maar 1 jong groot. In totaal werden door de medewerkers van het Vogelringstation in 2011 ca. 4061 uren besteed aan het ringen van vogels en alles wat daarbij komt kijken, inclusief de educatie en PR. (maar exclusief de ringactiviteiten buiten de AWD). Het aantal vogels die nieuw geringd werden (ex buiten AWD) in 2011 bedraagt 6767 vogels. Bovendien werd ook nog 1250 keer een vogel met een ring gevangen. In 2011 gingen in totaal 8017 vogels door onze handen, wat ruim 200 vogels meer is dan vorig jaar. Hiermee is 2011 het beste jaar ooit geworden. Deze groei is vooral te danken aan een betere bezetting van het Vogelringstation.

De top 10 van de nieuw geringde vogels

Zwartkop	1771
Merel	293
Kleine Karekiet	824
Boerenzwaluw	265
Nachtegaal	347
Rietzanger	214
Roodborst	342
Zanglijster	207
Tjiftjaf	335
Tuinfluiter	196

Vangst van een Cetti's Zanger

Leuke vangsten op het Vogelringstation

Leuke vangsten in 2011 waren onder andere Kwartel (12), Waterral (45), Kleine Plevier (3), Zilverplevier (1), Rosse Grutto (12), Steenloper (3), Draaihals (5), Grote Bonte Specht (21), Kleine Bonte Specht (3), Boerenzwaluw (265), Gele Kwikstaart (1), Cetti's zanger (2), Snor (2), Veldrietzanger (1) en Bladkoning (1).

Er werden dit jaar geen nieuwe soorten op ons Vogelringstation gevangen. Evenals vorig jaar lieten de Kramsvogels, Koperwieken, Spreeuwen en Grote Gele Kwikstaarten het grotendeels afweten. Ook dit jaar wilden de Boerenzwaluwen

bij ons ringstation slapen, dat leverden 265 nieuw geringde zwaluwen op. De Gierzwaluwen lieten zich nauwelijks zien en nog minder vangen.
In 2011 werd maar één maal de magische grens van meer dan 200 vogels op een dag overschreden. Andere goede dagen waren, 17 dagen met vangsten tussen de 100 en 200 vogels. Alle vangsten zijn inclusief retourvangsten. Er waren echter ook 2 dagen waarop niets werd gevangen en 30 dagen met minder dan 25 vangsten. Het was dus een jaar waarin veel gesprokkeld moest worden.

Bijzondere activiteiten/ gebeurtenissen
Er werden dit jaar weer veel werkzaamheden uitgevoerd. Het jaarlijks terugkerende maaien van het veld waar de slagnetten liggen werd geïntensiveerd. Vooral omdat gebleken was dat er steeds meer paddenstoelen gingen groeien. Vooral de zeldzamere soorten profiteren van het regelmatig maaien en afvoeren van het maaisel, waardoor de grond verarmd wordt.

- De gaasbogen werden voorzien van kleinmaziger gaas, omdat gebleken was dat de Damherten het toch nog voor elkaar kregen om het net door de mazen te trekken en op te vreten.
- Er werden 6 nieuwe uitneem kooitjes voor de Rallennetten gemaakt en in gebruik genomen.
- Er werden een aantal nieuwe luidsprekerkastjes gemaakt en ook een aantal aansluitplaatsen voor de luidsprekers vernieuwd.
- Er werd ook een nieuwe kabel gelegd naar het eind van de Rietnetten met een afsplitsing naar de nieuwe Rietnetten.
- Een nieuw veldje noord van de Snippennetten werd in het maaiprogramma opgenomen. Dat werd gedaan ter bevordering van een aantal leuke plantensoorten, zoals Ogentroost, Waternavel, Duizend guldenkruid en Rietorchissen. Maar ook voor een aantal grasland paddenstoelen die zich hier vestigden.
- Er werd als proef een kort mistnet, wat deels op een drijver geplaatst was, aangelegd in G14.
- De vegetatie bij de zogenaamde Driesprong wordt steeds hoger, waardoor er meer vogels over de netten vliegen. Hier is dan ook ons 3e Hijsnet geplaatst, wat geheel aan de verwachtingen voldeed.
- Op 4 oktober kregen wij bezoek van een TV ploeg van RTV Noord-Holland. Zij hebben een informatieve rapportage gemaakt over het ringen van vogels en het nut daarvan.

Grote en Kleine Bonte Specht

Herfstnatuurspel 2012 foto: Piet Broekhof

Met dit weer heb je geen Kardinaalsmuts nodig.

Nel Nooijen

Het is woensdag 17 oktober, de dag van het herfstnatuurspel . Ik werp direct een blik naar buiten. Zullen de weergoden meewerken? Helaas…donkere wolken en miezerregen. Gehuld in regenpak en rubberlaarzen naar het Nieuw-Leeuwenhorstbos om de route uit te zetten.
Met Adri en de beide Inekes zetten we eerst onze kraam – de partytent – op. Het is maar goed dat het nog stil is. We zouden de risee van de camping zijn geworden. Wat een gehannes met de stokken. Maar met de hulp van Johan van Tol krijgen we de tent toch in elkaar en overeind. Hoe heeft René van Dijk dat in vorige jaren in zijn eentje voor elkaar gekregen?
We gaan de route uitzetten. Het is nat en blubberig, maar de paddenstoelen zijn letterlijk uit de grond geschoten. Wat een weelde! Zelfs de echte kabouter Spillebeentjes, de Vliegenzwammen, staan op de juiste plek. Goed in het zicht, maar veilig genoeg voor schoppende beentjes, uit de looproute.
Gelukkig wordt het droog en de eerste deelnemers staan voor aanvangstijd al te trappelen. Al gauw wordt het bos gevuld met hoge kinderstemmen. Dit jaar komen de zintuigen aan bod. Eén knop van de Paardenkastanje heeft dat geweten. Nadat ruim tweehonderd handjes hem op zijn kleverigheid hebben bevoeld, is hij zo droog als gort. Goed kijken en luisteren is een must bij veel opdrachten, maar wekt ook verwondering bij het raden van vogelgeluiden uit de cassetterecorder bij Ibolyka. Wat voor wonderlijk apparaat bedient die mevrouw? Is dat de voorloper van een iPod?
De creativiteit wordt aangesproken bij het maken van gedichtjes over de herfst. De titel van dit stukje is een bijdrage met humor van opa v.d. Slot. Uit veel gedichtjes blijkt dat de kinderen met hun (groot)ouders ontzettend genieten. Het oeroude herfstnatuurspel is nog springlevend.

Enkele voorbeelden:

We vonden het fijn,
omdat we met z'n allen zijn.
Het is voor de eerste keer
maar volgend jaar komen we weer.
Anoniem

De herfst met zijn kleuren, zo mooi en zo fijn.
Wij zijn zo blij om in dit bos te zijn.
Een speurtochtvraagje hier, een speurtochtvraagje daar.
Hopelijk tot volgend jaar.
Christel

Zolang deze enthousiaste reacties bestaan, blijft de educatieve werkgroep deze traditie voortzetten.

Herfstnatuurspel 2012 foto: Piet Broekhof

Herfstnatuurspel 2012 :de vrijwilligers . foto: Piet Broekhof

Tussen tulpen en de zee: een jaar na verschijnen

De schrijvers foto: Piet Broekhof

Koene Vegter

Nu het alweer een jaar geleden is dat het prachtwerk *Tussen tulpen en de zee* in november 2011 verscheen is dit een mooie gelegenheid om eens de balans op te maken van de verkoopresultaten en de verspreiding van dit nieuwste vogelboek van onze vereniging.

Om maar met de deur in huis te vallen: dit overtreft de stoutste verwachtingen. Bij bestudering van de offerte van de drukker was er nog even sprake van om 1500 in plaats van 2000 exemplaren te laten drukken. Gelukkig hebben we dat niet gedaan want anders waren we nu al los geweest: 500 is namelijk precies het aantal boeken dat nu nog resteert in de opslagruimte van het nieuwe Jan Verwey Natuurcentrum in de Bibliotheek Bollenstreek Noordwijk.

Van die 1500 reeds verdwenen exemplaren zijn er 1250 verkocht en 150 uitgedeeld aan de betrokken schrijvers en fotografen, de sponsoren, een aantal relaties en recensenten. Tenslotte resteren er nog zo'n 100 exemplaren bij boekhandels en schrijvers om verkocht te worden.

Via een twintigtal boekhandels in de regio zijn tot dusver 550 exemplaren verkocht.

Rechtstreeks via de schrijvers, enkele fotografen, verzendbureau Anneke Swanen en de penningmeester zijn in totaal nog eens 240 boeken aan de man gebracht.

Het zal waarschijnlijk niemand verbazen dat door zijn niet aflatende inspanningen de koppositie hierbij met 130 exemplaren wordt ingenomen door auteur Jelle van Dijk.

Ook zijn er nog 110 exemplaren verkocht via gelieerde organisaties als Waternet, Staatsbosbeheer, SOVON, Dunea en de Noordwijkse Golfclub.

De leden van de vereniging zelf zorgden voor de aanschaf van 310 exemplaren, waarbij in diverse gevallen meerdere boeken werden gekocht om deze bijvoorbeeld ook cadeau te kunnen doen.

De alleszins redelijk aanschafprijs van € 15 zal hierbij naast de voortreffelijk uitstraling van dit fotorijke vogelboek zeker een rol hebben gespeeld. Tenslotte is nog een veertigtal exemplaren aangeschaft door leden van het Zuid-Hollands Landschap en door derden verspreid over heel Nederland.

En wat heeft dit onze schatkist nu allemaal opgeleverd zult u zich misschien afvragen. Na betaling van alle druk- en ontwerpkosten in 2011 tot een bedrag van meer dan € 25.000 staat de inkomstenteller inmiddels al weer rond de € 20.000, een bedrag waarmee de penningmeester meer dan tevreden is.

Traditioneel gesproken worden deze inkomsten uit de verkoop grotendeels benut om op termijn weer nieuwe publicaties het licht te laten zien. Nu dit op korte termijn niet direct wordt verwacht heeft het bestuur besloten in eerste instantie te kiezen voor een facelift van ons kwartaalblad de Strandloper door dit periodiek vanaf 2012 in kleur uit brengen en dit te realiseren zonder – voorlopig althans – de contributie te verhogen. Zo profiteren de leden in zekere zin twee keer van hun aankoop .

Op dit moment verloopt de verkoop meer mondjesmaat maar is het nog steeds mogelijk om voor de ledenprijs van € 15 tot aanschaf van dit bijzondere boekwerk over te gaan. Ook nieuwe leden kunnen hier het komende jaar nog van profiteren.

In diverse media is veel waardering en lof geuit voor deze uitgave waar schrijvers en fotografen met trots op mogen terugzien en waarbij tot slot een woord van dank past voor de inzet bij de versjouwing, verspreiding en verzending van dit zeker niet lichte werk door diverse vrijwilligers binnen onze vereniging.

ONKRUID
W.Andelaar

Ouderen zullen het zich zeker nog kunnen herinneren. De enorme groepen spreeuwen die in oktober, op weg naar het zuiden, over het dorp vlogen. Op de Puinhoop, ten noorden van Katwijk en een top bij de trap van Rinus in de Koepelduinen, wordt naar de trek van

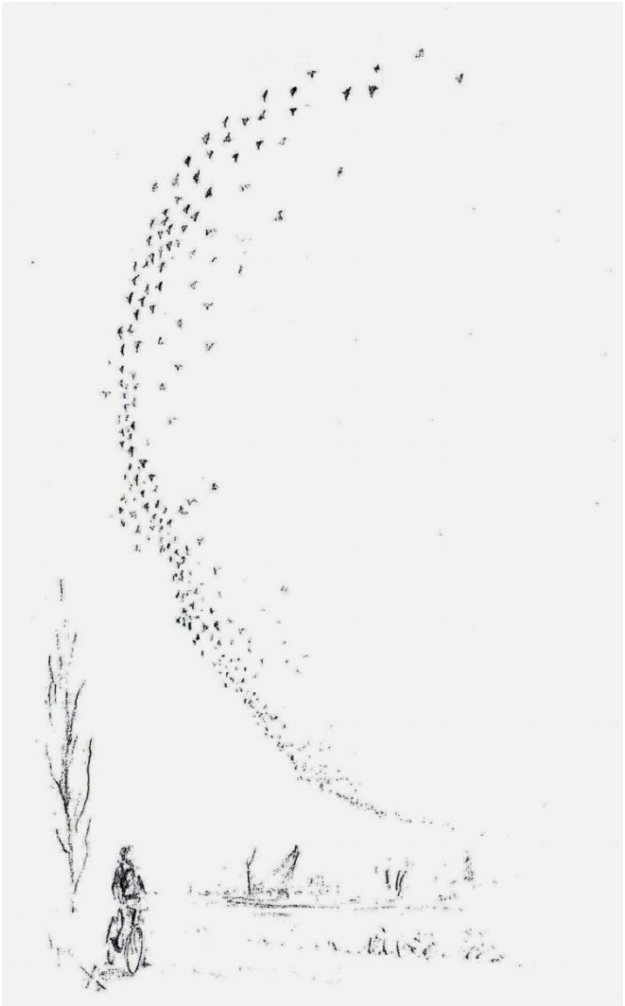

vogels gekeken. In de jaren zeventig van de vorige eeuw stonden we veel op de Driehoek, ten noorden van Noordwijk aan Zee. De eerlijkheid gebiedt erbij te zeggen dat daar, onder leiding van Jan Hoek, vaak meer over de politiek werd gesproken dan naar vogels gekeken. Maar die groepen spreeuwen waren niet te missen. Over een breed front kwamen ze laag over het duin aanzetten en als ze boven je kwamen, werd het wat duister. Je hoorde dan alleen nog maar het geritsel van de vleugeltjes. Kom daar nu nog maar eens om!

Na het uitkomen van het boekje De vogels van Noordwijk kregen we een brief van de grote Karel Voous. Ik hoor ook nog wel eens andere geluiden, maar hij was zeer te spreken over het boek. Alleen had hij een opmerking. Ergens in het boek staat meeuwen met een hoofdletter geschreven. Voous merkte op dat familienamen met een kleine letter, en soortnamen, als de spreeuw, in tegenstelling tot wat nu gebruikelijk is, een hoofdletter verdienen. Het betrof de slotzin van het overzicht van de waargenomen soorten: Moge het schrikbeeld dat ons voor ogen staat, een Noordwijk waar het vogelbestand alleen nog uit Meeuwen en Spreeuwen bestaat, geen werkelijkheid worden.

De spreeuw werd dus kennelijk in die tijd als een soort onkruid beschouwd. Dat is nu wel anders. Er trekken nog steeds spreeuwen naar het zuiden, maar niet meer in zulke grote aantallen. Zo zag ik onlangs op de bewuste Driehoek een groep die zich op een bijzondere wijze naar het zuiden verplaatste. Zij zaten in de duindoorns in de zeereep terwijl steeds de laatste vogels over de groep heen vlogen en daarvoor weer neerstreken. De groep rolde op deze manier richting de winterkwartieren. Veel kleinere aantallen dus dan in vroeger jaren. In de zomermaanden zie ik bijna helemaal geen spreeuwen meer. Alleen de `patatspreeuw` in de Hoofdstraat kom ik nog op mijn dagelijkse loopje tegen.

Over bepaalde vogels zijn kasten vol geschreven, maar om iets over de spreeuw te lezen moet je goed zoeken. In mijn boekenkast heb ik het met *De Spreeuw* van Hugh Gallacher en het proefschrift van De Kluijver wel gehad. Overigens is het boekje van Gallacher zeer lezenswaard. Ook hij had, toen hij nog in Voorhout woonde, alle gelegenheid de trek van de spreeuwen te bekijken. Hij noemt de spreeuw een globetrotter en een kolonist. Vanuit Europa heeft de vogel zich, zij het geholpen door de mens, over een groot deel van de wereld verspreid.

Nee, onkruid durf ik spreeuwen nu niet meer te noemen. `Wie spreeuwen met enige aandacht bekijkt, vergeet zijn eigen sores en wordt er zelf onbekommerd van` schrijft Gallacher. Ook Jac. P. Thijsse dacht er zo over. Op zijn ex-libris zijn enkele spreeuwen op takjes afgebeeld met als onderschrift ONBEKOMMERD. Dat moet ons toch goed doen in deze tijd van bezuinigingen en hoge zorgkosten.

Gefascineerd door Kerkuilen

Franciska Faber

De fascinatie voor Kerkuilen van Mariska de Graaff begon in de winter van 2005. Mariska: “Toen vonden we een dode Kerkuil, hier op de Rijnsburgerweg te Voorhout. Dat was de aanleiding dat ik me heb opgegeven om de Kerkuil in de Bollenstreek terug te krijgen en te houden.”

Kerkuilen hebben het in Nederland niet makkelijk. Door de ruilverkaveling zijn kleinschalige gebiedjes vervangen door grote landbouwgebieden, waardoor de muizen en andere dieren naar de rand zijn verdrongen.
Kerkuilen jagen steeds vaker in de wegberm: geen veilige plek. Er worden dan ook de nodigen aangereden.
Ook goede nestgelegenheid verdwijnt steeds meer. Uilengaten in boerenschuren zijn dichtgemaakt.
Hetzelfde geldt voor galmgaten in kerktorens. Nieuwe schuren en stallen hebben vaak geen zolder of geschikte hanenbalken om op te nestelen.
De Kerkuilenwerkgroep wil de Kerkuilen een steuntje in de rug geven. Ze doet tellingen, plaatst nestkasten en werkt waar mogelijk aan het behoud of herstel van geschikte broedgebieden.

Beschuit met muizen
Op 10 maart 2006 is de eerste kerkuilenkast opgehangen in de Bollenstreek. Mariska: “Daarna volgde nog een tiental kasten. Ook dit jaar hadden we weer beschuit met muizen. De foto’s zijn van een kast waarin vijf uilskuikens zaten. Eind juni zijn ze geringd. Eind juli is de foto genomen waar ze met vijf op een rij zitten. Ze waren toen vliegrijp en druk aan het oefenen. Ze zijn allemaal goed groot geworden en uitgevlogen.”

Publiciteit
Hoewel Mariska graag over de werkzaamheden van de Kerkuilenwerkgroep vertelt, is ze heel terughoudend als het gaat om te vertellen over broedende vogels of jonge Kerkuilen als dat actueel is. “Er zijn wel foto’s geplaatst in de krant en dat heeft soms een averechts effect, zoals we merkten bij een kastcontrole. Het deksel was van de kast afgehaald en er was geen vogel meer te zien. Daarom zijn we zeer voorzichtig in wat we melden over Kerkuilen.”

Hulp
Mocht iemand weten waar Kerkuilen zitten, meld het dan aan Mariska. “Als het een goede plek is kunnen wij er een kast ophangen. De Bollenstreek is nog een blinde vlek op de kaart van de landelijke Kerkuilenwerkgroep en daar willen we graag verandering in brengen.” Mensen die willen helpen, zijn ook van harte welkom. Dat kan op verschillende manieren. “Ik kan wel hulp gebruiken bij het ophangen van de nestkasten. Het is moeilijk om in je eentje die loeizware kerkuilenkasten op te hangen. Ook zoek ik een nieuwe ruimte om bouwpakketten van kasten op te slaan.”

Gegevens van de vijf uilskuikens

Ringnummer	Vleugelmaat in cm	Aantal dagen oud	Gewicht in gram
Kerkuil 5.450.390	21.9	48	340
Kerkuil 5.450.391	22.1	48	374
Kerkuil 5.450.392	16.5	36	380
Kerkuil 5.450.393	18.4	39	350
Kerkuil 5.450.394	18.5	40	360

Meer informatie
Mail naar info@mariskadegraaff.nl
Natuurwebsite van Mariska: www.mariskadegraaff.nl

Meeuwen kijken in Katwijk

Wil Schipper

Zondag 11 november 9.00 tot 11.00 uur.
Om 09.00 uur verzamelen op het parkeerterrein Wantveld in Katwijk.
De zon schijnt, er is weinig wind en het is heerlijk fris (plm. 10 graden).

Ongeveer 15 mensen hebben zich verzameld om van Hein Verkade een lesje “meeuwen kijken” te krijgen. Hein legt uit, dat in Nederland 5 soorten meeuwen min of meer algemeen voorkomen. Dat zijn

- Zilvermeeuw
- Kokmeeuw
- Stormmeeuw
- Kleine Mantelmeeuw
- Grote Mantelmeeuw

Dan denk je al gauw “dat moet niet zo moeilijk zijn om te leren deze vogels te herkennen”.
Maar zo makkelijk is het niet want de meeuwen verwisselen van uiterlijk tijdens de eerste jaren van hun leven. Van juveniel (jong) tot adult (volwassen vogel) zijn er 4 verschillende verenpakken. De vogels “verkleuren” in 4 jaar tijd van bruin naar het grijze pak. De verkleuring van de snavel van zwart naar geel gebeurt pas in het laatste jaar. Het is dus mogelijk een grijze Zilvermeeuw te zien met een gedeeltelijk zwarte snavel. Het is dan geen adult maar een juveniel. En dan hebben de vogels ook nog eens een verschillend zomer- en winterkleed.
Naast deze 5 algemene soorten zijn er ondersoorten (waarvan enkele inmiddels weer als eigen soort zijn aangeduid) en hybriden (kruisingen van diverse soorten).

Gewapend met verrekijkers en telescopen lopen we naar de zgn. binnenwatering voor de eerste confrontatie met “de” meeuwen. In en aan het water zitten een paar groepen vogels. Er wordt gepoetst. De binnenwatering dient als een hoogwatervluchtplaats waar de vogels kunnen poetsen en uitrusten.

We zien een wat kleiner soort meeuw, **de Kokmeeuw**.
Te herkennen aan de rode pootjes (volwassen kokmeeuwen). De pootjes van de nog niet volwassen vogels zijn oranje van kleur. De snavel van de volwassen vogel is rood met een zwarte punt. De kenmerkende donkerbruine kop is alleen in de zomer te zien. ’s Winters blijft daar alleen een klein vlekje van over. In de vlucht is de Kokmeeuw direct te herkennen aan de witte voorrand van de vleugels. Echt een kenmerk voor de Kokmeeuw.

Een groter formaat meeuw, **de Zilvermeeuw**. Net als de Kokmeeuw een algemeen voorkomende meeuw in Nederland. Wat opvalt is de zilvergrijze rug, de grote gele snavel met oranjerode vlek en de roze poten. Een 2-jarige Zilvermeeuw heeft een grijze rug en een tweekleurige snavel. Roept ook anders dan een adult (een wat hees gekrijs).

Er zit ook nog een Zilvermeeuw met gele poten in het groepje vogels. **De Geelpootmeeuw**.
Komt oorspronkelijk uit zuidelijkere streken van Europa maar is hier steeds meer te zien.
Opvallend is, dat de kleuren van het verenkleed wat helderder zijn dan die van de Zilvermeeuw. Dat komt omdat hij wat later in de tijd ruit. Omdat er (nog) niet zoveel soortgenoten zijn kruist hij met bijvoorbeeld Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw.

Ook de **Kleine Mantelmeeuw** laat zich zien. Deze soort is wat minder algemeen en is om deze tijd van het jaar al voor 95% vertrokken naar zijn overwinteringsgebied in Spanje en Marokko. De Kleine Mantelmeeuw is kleiner dan de Zilvermeeuw (circa 2/3 van het gewicht). De vleugels zijn bovenop donkergrijs en de vogel heeft gele poten. In de winter heeft de Kleine Mantelmeeuw een grijze vlekkerige/gestreepte tekening op de kop. Net als de Zilvermeeuw en de Stormmeeuw.

De **Grote Mantelmeeuw** is een stuk groter dan de Zilvermeeuw. Grote, brede donkergrijze vleugels en roze poten. In de winter is de kop van de volwassen vogels opmerkelijk wit. Dit omdat “striping”, zoals boven beschreven, bij deze soort ontbreekt.

We ontdekken ook nog een drietal **Steenlopers**. Donkere rug en witte buik. Oranje pootjes.
Ook een aantal **Aalscholvers**. Juveniel (witte borst en buik) en adult in donker verenkleed.

Om nog wat meer soorten te kunnen spotten lopen we naar het strand ten zuiden van de uitwatering. Het is intussen wat drukker geworden met mensen, paarden en honden. Daarom wat minder vogels. Maar er is toch veel te zien. Vooral door de telescopen, die strategisch richting horizon zijn opgesteld.
Doortrekkende **Kleine Rietganzen**. Vertrekken als het licht wordt (rond 08.00 uur) uit Zuidwest Friesland langs de kust naar het overwinteringsgebied in Vlaanderen (omgeving Brugge en Damme) en komen hier dan zo tussen 10 en 11 uur langs. Herkenbaar aan donkere kop, bruine buik en licht blauwgrijze rug.
Er trekt nog veel meer door, vaak alleen te zien door de telescoop: **leeuweriken**, **Alken**, **Zeekoeten**, **Jan-van-genten** en **Stormmeeuwen**. Ook nog een **Sperwer**, te herkennen aan zijn specifieke vlieggedrag: 5 vleugelslagen afgewisseld met even zweven etc.
De volwassen **Scholekter** heeft alleen in de winter een witte keelband. Er lopen ook een paar **Drieteenstrandlopers** in prachtig winterkleed. Zilveren rug en witte buik. Ze kunnen zo hard lopen (het lijkt alsof er een opwindmechaniekje in zit) omdat ze geen achterteen hebben. Ze zijn de enige van de strandlopers die hun naam eer aan doen. De andere soorten zijn meer te vinden in het waddengebied.

Als toetje krijgen we van een groep vogelaars op “de Puinhoop” te horen, dat er een **Zwartkeellijster** gezien is. Hij is neergestreken in de bosjes.

Meeuwenexcursie Watering Katwijk Foto's: Franciska Faber

Waarnemingen juli, augustus, september 2012

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht is te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Bosvogels op drift

Als je Boomklevers, spechten of mezen wilt zien dan is een bezoek aan Nieuw-Leeuwenhorst of één van de andere landgoedbossen een goede keus. Dat je deze vogels ook door de zeereep kunt zien trekken verwacht je niet direct. Op de trektelpost de Puinhoop in de

Boomklever 9 september 2012 de Puinhoop Katwijk @ Johnny van der Zwaag

Coepelduynen en de Driehoek in de Noordduinen vlogen in september opvallend veel bosvogels langs. **Grote Bonte Spechten** waren talrijker dan andere jaren, met op 9 september zelfs 20 vogels (beste dag ooit). Op een aantal dagen dook er ineens een **Kleine Bonte Specht** op, vaak even neerstrijkend in de omgeving van de telpost, maar daarna weer door. Maar een **Boomklever** verwacht je nog het minst. Dit is een absolute zeldzaamheid op de Puinhoop en pas één keer eerder hier gezien. Nu vlogen er twee langs, één op 9 en één op 23 september. Dat de Boomklevers op drift waren blijkt ook wel uit waarnemingen op de Willem v.d. Bergh, de St Bavo, AWD Sasbergen en de Noordduinen, plekken waar zich nooit Boomklevers hebben gevestigd en die maar af en toe door zwervers worden bereikt. Ook **Gaaien** en **Zwarte Mezen** waren dit jaar talrijk. Het zal velen opgevallen zijn, de losse groepjes Gaaien die passeerden door het dorp en langs de binnenduinrand. Vaak waren het lange slierten van steeds weer een nieuwe Gaai die zijn voorganger op gepaste afstand volgde, af en toe invallend in een boom. Voor de Gaai werd op 23 september de beste dag ooit voor de Puinhoop in Katwijk genoteerd, met 89 vogels. Aan het eind van de maand voegden zich ook **Kool-** en **Pimpelmezen** bij het gezelschap bosvogels boven de telpost. Op Falsterbö vliegen dit jaar recordaantallen van deze mezen langs. De oorzaak is een slecht mastjaar voor de beuk in Zuid-Zweden. De beuken hebben daar dit jaar weinig beukennootjes geproduceerd, waardoor voedselschaarste dreigt voor de bosvogels en deze massaal de wijk nemen. Dat wordt nog eens versterkt doordat er vorige winter wel veel beukennootjes waren. De mezen zijn in goede conditie het broedseizoen in gegaan en waren succesvol. Met veel vogels en weinig voedsel is er dan maar één keuze: massaal vertrekken. Overigens is het waarschijnlijk dat de mezen die we hier zien niet uit Z-Zweden komen, maar vanuit het oosten de Baltische kust zijn afgezakt, mogelijk helemaal vanuit Rusland. Dat de herkomst van de bosvogels oostelijk ligt blijkt ook wel uit het feit dat voor Gaaien, Zwarte Mezen en spechten dit jaar geen uitzonderlijk jaar was op Falsterbö. Dat we ze toch boven de trektelposten zagen verschijnen wijst er op dat ook in ons land en verder naar het oosten de voedselsituatie slecht was. Ook volgden dit op een goed mastjaar. Dit jaar is mager en veel vogels verlaten de bossen. Wij zien ze vervolgens op onverwachte plekken zoals trektelposten in het buitenduin.

Bollenland onder water

In 'Tussen tulpen en de zee' hebben we aandacht besteed aan het onder water zetten van bollenland. We verzuchtten dat dit helaas in onze regio nooit een hoge vlucht had genomen en in een dalende lijn zat. Dit jaar kregen we ongelijk: kwekers hebben dit jaar in ons waarnemingengebied meer bollenland dan ooit onder water gezet. Vooral het perceel in de Bronsgeest trok veel steltlopers en was vanaf de weg goed te bekijken. Vaak meerdere keren per dag ging er wel iemand langs, zodat de vogels van dag tot dag, of bijna van uur tot uur gevolgd zijn. Het grote aantal percelen onder water leverde ook een ongekend aantal zeldzaamheden op: op het perceel in de Bronsgeest een **Poelruiter** (RG) en twee **Lachsterns** (AS), een **Gestreepte Strandloper** in de Hogeveense Polder (AS) en een **Grauwe Franjepoot** in de Zilkerpolder (RH).

In de grafiek is het verloop van de aantallen steltlopers (exclusief Kievit) en eenden te zien. Begin juli bij het onder water zetten trekt het perceel eerst veel **Kleine Plevieren** aan, met zelfs een groep van 17 op 8 juli (AS). Mogelijk zijn dit broedvogels van bollenland uit de omgeving. Daarna komt een periode met weinig steltlopers met alleen enkele **Oeverlopers.** Vanaf 21 juli, met de verbetering van het weer, zet de steltlopertrek goed in en verschijnen er **Witgatjes** en loopt ook het aantal **Oeverlopers** op. Begin augustus is er een dip, samenvallend met een periode van slechter weer. Daarna lopen de aantallen weer op, met op de top 18 **Oeverlopers** en 12 **Witgatjes** (AS). Daarna dalen de

aantallen iets, maar blijven tot het droogzetten van het land op een hoog niveau. De eenden laten een ander patroon zien. Vanaf 25 juli verschijnen de eerste eenden, waaronder een vroege **Smient** (AS). De aantallen lopen daarna geleidelijk op om, tot het droogleggen van het perceel, hoog te blijven. Het is niet de doortrek die het patroon bepaalt maar de beschikbaarheid van voedsel. Het duurt even voordat het waterleven (muggenlarven) op het perceel zich ontwikkelt, maar als er eenmaal voldoende voedsel arriveren de eenden en blijven langere tijd aanwezig. In juli zijn het vooral **Krakeenden** en **Wilde Eenden** die het perceel aandoen. Vanaf 10 augustus verschijnt de **Wintertaling** en wordt al snel de talrijkste soort.

Waarneming.nl voor de atlas

Degenen die op de gezellige en drukbezochte vogelaarsavond in november waren weten het al: vanaf december start het atlasproject van SOVON. In dit project worden in de komende drie jaar de broedvogels en wintervogels in heel Nederland in kaart gebracht. Behalve van gerichte tellingen zal SOVON in dit onderzoek ook gebruik maken van waarnemingen die via www.waarneming.nl worden ingevoerd. Dit levert waardevolle gegevens en iedereen kan hier in feite aan mee doen. Zie je overwinterende vogels (periode december t/m februari) of vogels die als broedvogels in ons waarnemingsgebied voorkomen (periode maart-juli), geef die dan door via www.waarneming.nl. Alle waarnemingen van alle soorten zijn welkom! Zorg wel dat je de locatie zo exact mogelijk aangeeft. Zie je bij broedvogels bewijs dat ze echt tot broeden zijn gekomen (bijvoorbeeld een broedende Kraai op een nest of een Merel die met voer sleept) vermeld dat dan vooral ook. Op deze manier kunnen we samen een mooie bijdrage leveren aan het landelijke project en de Duin- en Bollenstreek op de kaart zetten!

Witgatje en Bosruiter 15 augustus 2012 Bronsgeest Noordwijk @René van Rossum

Grauwe Franjepoot 25 sept. 2012 Zilker polder Leidse vaart @ Fred Klootwijk

Maximum aantal steltlopers (exclusief Kievit) en eenden per week op bollenperceel Bronsgeest.

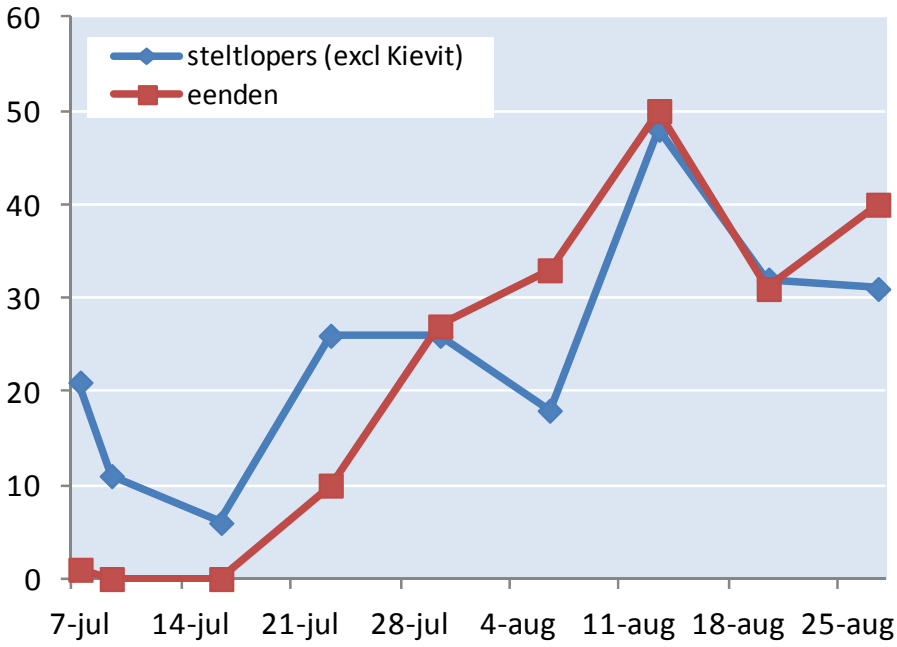

bollenland	opp. (ha)	eerste en laatste waarneming	hoogtepunten
De Klei	1,4	30 jul- 28 aug	Op dit kleine perceel deels omgeven door bebouwing vooral veel rustende meeuwen (max 940 **Kokmeeuwen** JD), met af en toe een juveniele **Zwartkopmeeuw** (max 3 BB). Weinig steltlopers (1-3 **Oeverlopers**). Van 15 t/m 26 aug verbleef er een **Grutto**, met daarbij op 26 aug 2 **Zwarte Ruiters** (AS).
Bronsgeest	3,2	7 jul – 3 sep	Groot perceel in open bollenland. Grote variatie aan steltlopers met o.a. **Bosruiters** (max 6 PS, AS), **Witgatjes** (max 12 AS), **Oeverlopers** (max 18 AS). Hoogtepunten: 4 **Kluten** op 25 jul (RG ea) en een **Poelruiter** die op 2 sep kort het perceel aandeed (RG ea). Bij het droogvallen liep het aantal **Kieviten** op tot 1040 (JD). Over een groot deel van de periode verbleven er voedsel zoekende **Wintertalingen** (max 31 AS) en andere eenden. Op 1 aug zat er een **Casarca**. Van 13 tot 28 aug verbleven er enkele **Zomertalingen** (max 4 PS). Verder waren hier steeds rustende meeuwen en Visdieven te vinden. Hier zaten op 13 aug twee **Lachsterns** tussen (AS, JD), een juveniel begeleid door een volwassen vogel.
Maandagse Wetering N'hout	0,5	6 jul – 19 aug	Een klein perceel aan de rand van de bebouwde kom, vooral in de avond in trek als slaapplaats van meeuwen en **Lepelaars** (max 2). Tussen de meeuwen zat één keer een **Geelpootmeeuw** en twee keer een Zwartkopmeeuw. Af en toe verscheen er een **Groenpootruiter**, **Oeverloper** of een **Witgat**.
Hogeveense Polder Herenweg	3,5	8 sept - okt	Een perceel met ondiep water, in trek bij steltlopers. Hoogtepunt was een **Gestreepte Strandloper** die hier op 20 en 21 sep verbleef (AS). Vaste gast was de Bonte Strandloper (max 10) en hier dook ook de enige **Kleine Strandloper** (21 sep AS) en een juveniele **Krombekstrandloper** (14-29 sep AS ea) op.
Hogeveense Polder Sixenburg	3,5	6 sept - okt	Een perceel met wat dieper water, minder geschikt voor steltlopers en met vooral rustende meeuwen en voedselzoekende **Bergeenden** (max 18 AS). De steltlopers van het perceel aan de Herenweg kwamen af en toe op dit perceel buurten (o.a. de **Kleine Strandloper** en **Krombekstrandloper**).
Zilkerpolder Delfweg	2,1 en 0,7	26 jul – 7 sep	Hier lagen twee percelen, waarvan alleen de grotere regelmatig bezocht is. Hier verbleven kleine aantallen steltlopers, zoals **Bosruiters** (max 4 AS), **Witgatjes** (max 6 AS) en **Zwarte Ruiter** (max 3 AS). Van 26 aug tot 1 sep verbleef er een **Kanoet** (LB AS PS).
Zilkerpolder Leidse Vaart	2,2	8 sep - okt	Dit perceel lag in de lengte langs het fietspad en herbergde daardoor weinig vogels. Desondanks voelde een juveniele **Grauwe Franjepoot** (TH ea) er zich van 22 tot 27 sept. zich prima thuis.

Maandoverzichten

juli
Juli startte met een paar mooie dagen, maar vanaf 5 juli begon een periode met een continue aanvoer van depressies. Harde wind uit de westhoek en buien bepaalden het beeld. In de laatste week van juli volgde een periode met zomerse dagen.

Met de oostelijke stroming van begin juli raakte een **Slangenarend** boven onze omgeving verzeild en vloog op 4 juli boven De Klei (AS). Ook trokken er op 5 juli 5 **Ooievaars** over het Vinkeveld (JF). De omslag naar het slechte weer bracht een massale beweging van **Gierzwaluwen** op gang. Op 7 juli foerageerden er 400 boven het Vinkeveld (NA) en aan het eind van de middag trokken er 1800 over Noordwijk-Binnen (AS). De volgende ochtend trokken er weer grote groepen over met in totaal 1300 vogels over Duinpark (JD). In de periode met harde westenwind verscheen op 16 juli een **Vale Pijlstormvogel** voor de zeetrekhut (JD) en ook vloog er een **Roodkeelduiker** langs (JD). De eerste **Drieteenstrandlopers** van het najaar liepen op 15 juli op het strand van de AWD (AS). Er waren opvallend veel **Grote Mantelmeeuwen** aanwezig, met op 16 juli 162 vogels op het strand tussen Noordwijk en de provinciegrens (HV) De eerste juveniele **Zwartkopmeeuw** verscheen volgens verwachting kort na het midden van de maand, op 19 juli op het onder water gezette bollenland bij Noordwijkerhout (BB). Bij het Pindabergje raakt ons waarnemingsgebied net aan het infiltratiegebied van de AWD. Hier waren ook dit jaar weer bijzondere broedvogels voor ons gebied aanwezig (AS): een hoempende **Roerdomp** op 6 juli, roepende **Waterrallen** en een paartje **Grauwe Vliegenvangers** met 4 net vliegvlugge jongen op 21 juli. Ook bij De Zilk in de AWD bracht een paartje Grauwe Vliegenvangers jongen groot en was een familie aanwezig op 30 juli (RSc). Met de verbetering van het weer vanaf 20 juli verschenen er een aantal zeldzame doortrekkers. Tussen 20 en 24 juli vlogen er vier keer **Purperreigers** over de duinen, met in totaal 9 vogels (AS, PS). Op 20 juli trok er een **Zwarte Ooievaar** over het Noordwijk-Binnen, belaagd door een meeuw. Dezelfde dag vloog er een **Lachstern** over de Coepelduynen (GT). Bijzondere gasten voor juli waren een **Rode Wouw** op 23 over de Coepelduynen (PS) en twee **Zwarte Wouwen** op 27 juli over de Noordzijderpolder (CS). Op 26 juli zong er nog een **Sprinkhaanzanger** bij de Puinhoop (AM). In Noordwijk aan Zee zwierf een **Kauw** rond met een afwijkend 'bont' verenkleed, door velen opgemerkt en al aanwezig sinds december 2011(BN). Eerder huisde deze vogel op Texel. In het bos van Nieuw-Leeuwenhorst vlogen **Eikenpages** (CZ). Van deze vlinder zijn in onze omgeving maar weinig plekken bekend. In Nieuw-Leeuwenhorst zijn ze, voor zover na te gaan, nog niet eerder gezien.

In Noordwijk aan Zee zwierf een Kauw rond met een afwijkend 'bont' verenkleed, @Tielke van der Wal

augustus
De sombere maand juli leek een vervolg te krijgen in augustus, maar rond de 10e zette een periode in van droog en warm weer. De zomer van 2012 ging hierdoor uiteindelijk de boeken in als 'normaal', hoewel dit door weinig mensen zo ervaren zal zijn. Zware buien in het laatste weekend van augustus sloten de droge periode af.

De maand begon met een **Casarca** op 1 augustus op het onder water gezette bollenland in de Bronsgeest (AS). Mogelijk is dit een vogel van de populatie van honderden vogels die Nederland tegenwoordig in de zomer bezoekt. De **Poelruiter** die op 3 augustus ontdekt werd op het perceel (RG) vloog snel weer op en verdween met een groepje Witgatjes uit zicht. Ook de twee **Lachsterns** op 13 augustus zaten er maar kort (AS, JD). Waarschijnlijk waren dit net als de overvliegende vogels van 4 en 11 augustus doortrekkers (2 juveniel over Vinkeveld NA, adult over Puinhoop. De zeldzame **Ortolaan** is een vroege doortrekker. Tussen 19 en 30 augustus vlogen er in totaal 5 over de Coepelduynen (AS, PS, JS), de Driehoek (CZ) en de Noordzijderpolder bij de St Bavo (MW). De laatste vogel streek ook neer in de polder. Op 20 augustus was al een adulte **Slechtvalk** aanwezig in de Polder Hoogeweg op de vaste overwinterstek. Van 20 tot 24 augustus was er een voor onze regio zeldzame libel te zien in het Langeveld: een **Zuidelijke Heidelibel** (JB). In de tweede helft van augustus vlogen

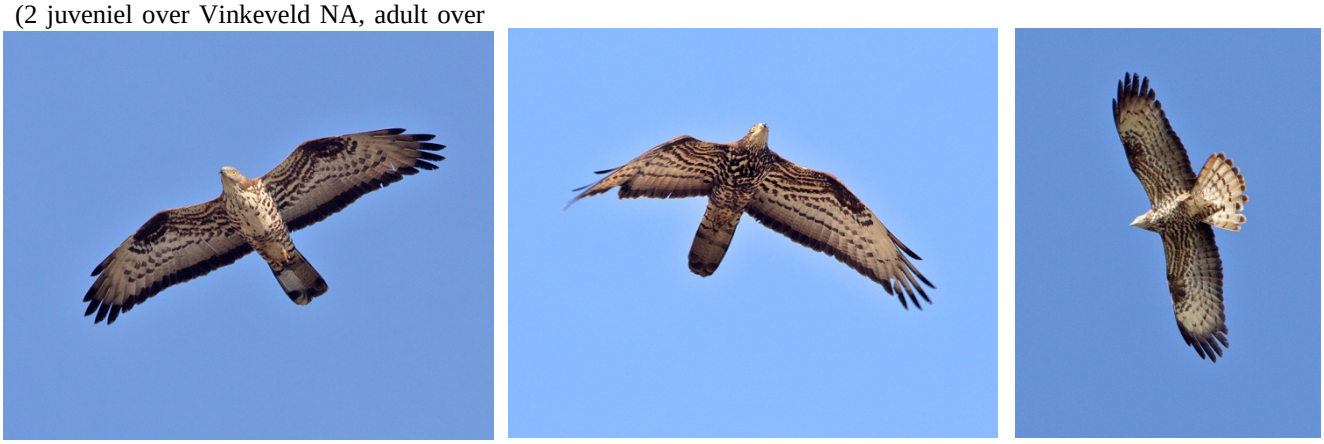

Wespendieven 15/16 augustus 2012 Bronsgeest Noordwijk @René van Rossum

Coepelduynen PS). Na de eerdere waarneming in juli was er op 5 augustus weer een **Rode Wouw** aanwezig, dit keer in de AWD (AG, FB). Die dag zat ook het eerste **Paapje** op doortrek in de Elsgeesterpolder (AS). De waarnemers bij het bollenland van de Bronsgeest zagen tussen 8 en 18 augustus een aantal keer **Wespendieven** overvliegen. Dit is een soort waar we alert op moeten zijn als mogelijke nieuwe broedvogel in onze omgeving. Verdacht was dat één van de vogels neerstreek in Klein-Leeuwenhorst (JD). Toch ging het waarschijnlijk om doortrekkers: op deze dagen werden ook elders doortrekkende Wespendieven gezien. Dit werd bevestigd door de foto's die drie verschillende vogels laten zien: een donker en een licht mannetje op 15 augustus (RR) en een juveniel op 16 augustus (JS, RR). Bijzonder waren de twee **Raven** die op 18 augustus over het Vinkeveld vlogen (NA). Dit zijn ongetwijfeld rondzwervende vogels van het succesvolle broedgeval bij Wassenaar dit jaar. Voor de zeetrekhut bleef het, vanwege het weinig uitgesproken weer, vrij rustig. Een goede dag met stormgasten was 26 augustus toen een adulte **Middelste jager** (JD), een juveniele **Kleinste jager** (PS, JD), een **Grauwe Pijlstormvogel** (PS) en een **Noordse Stormvogel** (PS) langs vlogen. De eerste **Kramsvogels** vlogen op 19 augustus langs de er **Heivlinders** in de Coepelduynen. Sinds 2010 zijn er weer waarnemingen uit dit gebied en ondanks het matige vlinderseizoen lijken ze wat toe te nemen, met meldingen tot 5 stuks (HM ea).

Heivlinder Coepelduinen 21 aug. @Hans Meijer

september
September was een maand met weinig extremen. De wind zat vooral in het zuidwesten. Dagen met (zuid)oostenwind waren schaars, met 9 en 23 september als mooie dagen. Tussen 14 en 18 september stond er op een aantal dagen een harde aanlandige wind.

Begin september dwaalden er meerdere zeldzame libellen naar onze regio af. De **Zuidelijke Keizerlibel** werd dit jaar voor het eerst in ons waarnemingengebied gezien. Na een eerste waarneming op 26 juli in de AWD (PL) volgde er nog één op 3 september in de Coepelduynen (FL). Van 2 tot 3 september zaten er **Zwervende Heidelibellen** langs het Zwarte pad in Katwijk (EH ea). In het begin van de maand ging de aandacht naar de duinstrook, waar vooral de Coepelduynen bijzondere doortrekkers opleverde. Op 1 september cirkelde een juveniele **Reuzenstern** daar boven de zeereep naar zuid (AS). De **Sperwergrasmus** is een soort die zich moeilijk laat zien. Op 8 september zagen enkele gelukkigen deze vogel op de Puinhoop (LP, RR) en op 9 september zat er één in De Blink (FG). **Purperreigers** strijken zelden neer in onze omgeving. Op 9 september zat er één bij de Weitje van de Blauwe Paal in de AWD (AS). Na de **Ortolanen** van augustus volgden er nog drie tussen 2 en 9 september, alle uit de Coepelduynen (AS ea). Een juveniele **Grauwe Kiekendief** vloog op 9 september over de duinen naar zuid en werd gezien over de AWD (AS), vervolgens over de Driehoek (CZ) en uiteindelijk over de Puinhoop (RR ea), waar hij uit zicht verdween achter de kerktoren van Katwijk. In de Zwetterpolder waren op 7 september nog 2 **Engelse Kwikstaarten** aanwezig (HV), waarschijnlijk de vogels die daar gebroed hebben. Op 23 september vlogen de eerste **Koperwieken** over de Driehoek (CZ) en de Puinhoop (RR, PS), een teken dat de herfst echt begonnen was. Op dezelfde dag haastte nog een late **Zomertortel** zich naar het zuiden over de Puinhoop (PS, FK). De eerste stormgasten van de herfst kwam al eerder. Op 14 september stond er een harde westzuidwestenwind en vlogen er een aantal **Grauwe Pijlstormvogels** (JD, RS ea) langs de zeetrekhut. Later in de ochtend volgde een **Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel** (PS). Deze kon worden doorgebeld naar telpost Savoy in Katwijk waar de vogel al snel werd opgepikt. Het is de eerste waarneming voor de zeetrekpost. In de middag draaide de wind, na de passage van een buienfront, verder naar west en trok aan. Dit leverde een spectaculaire middag met dubbele cijfers voor de dagtotalen van **Noordse Stormvogels** (10) en **Vaal Stormvogeltjes** (11) en verder een **Noordse Pijlstormvogel**, **Grauwe Pijlstormvogels** (7), een **Kleinste jager** en enkele **Grote** en **Kleine Jagers** (JD, AS, PS). Het onder water gezette bollenland trok een **Gestreepte Strandloper** en een **Grauwe Franjepoot** (TH) aan. Vooral deze laatste was goed te bekijken omdat het perceel direct langs het fietspad langs de Leidse Vaart lag en de vogel er bijna een week bleef. Een andere bijzonderheid was een **Roodkeelpieper** die op 15 en 16 september optrok met een groep Graspiepers in de Coepelduynen. Er werden twee **Bladkoningen** ontdekt in Noordwijk: van 28 tot 30 september verbleef er één op de begraafplaats aan de Oude Zeeweg (CZ). Op 29 september zat er één bij de ingang van de Willem v.d. Bergh (AE). Voor de zeetrekhut streek in de middag van 29 september een **Rosse Franjepoot** neer (HV), die een tijdje optrok met de brandingsurfers.

Waarnemers

AE	Arjan van Egmond	FG	Frank Groen	LP	Luuk Punt
AM	Annelies Marijnis	FL	Ferry van der Lans	MW	Maarten Wielstra
AG	Addy Glas	FK	Fred Klootwijk	NA	Noël Aarts
AS	Ab Steenvoorden	GT	Gijsbert Twigt	PL	Peter Logtmeijer
BB	Bas v.d. Burg	HM	Hans Meijer	PS	Peter Spierenburg
BN	Bart Noort	HV	Hein Verkade	RG	Reinder Genuït
CS	Cees Struijk	JD	Jelle van Dijk	RR	René van Rossum
CZ	Casper Zuyderduyn	JF	Jaap Faber	RS	Rien Sluijs
EH	Ed van Hecke	JS	Joost van der Sluijs	RSc	Rita Scholing
FB	Frank Bloklander	LB	Lars Buckx	TH	Ton Hogenes

bron: www.waarneming.nl

Lepelaars 26 juli 2012 Bronsgeest Noordwijk @René van Rossum

Joop Faase b.v.

TELEVISIE- EN RADIO SPECIAALZAAK
KOELKASTEN EN WASAUTOMATEN

Joop Faase BV
Prins Bernhardstraat 90
2202 LR NOORDWIJK

T 071 - 361 35 58
F 071 / 362 03 92
E joopfaase@wanadoo.nl

Ontspan. Slaap op een Pullman boxspring met een Pullman Inside Pocket matras en ontdek elke dag weer wat ontspannen en uitgerust wakker worden werkelijk betekent.
www.pullman.nl

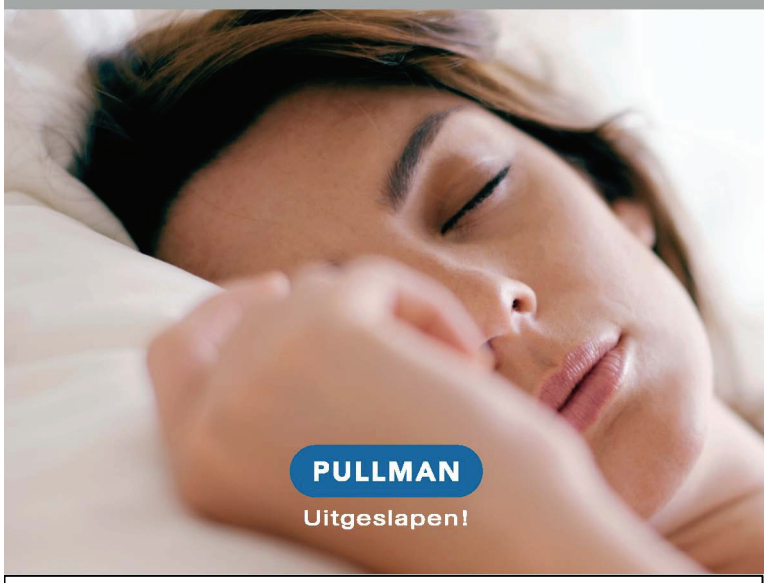

VERKADE
BEDDERIE EN LIN-O-LUX
V. LIMBURG-STIRUMSTRAAT 38-40.
NOORDWIJK. TEL. 071-3612661
Lid van het SLAAPGILDE

hubo
Overtref jezelf
DOE HET ZELF MARKT
Voor service en maatwerk!
Keyserswey 46
(Industrieterrein s'Gravendijck)
2201 CX Noordwijk
Tel: (071) 3613728
Fax: (071) 3646232

Uw grafisch dienstverlener

...zowel particulier als zakelijk

MultiCopy Katwijk/Noordwijk
De Scheysloot 3, 2201 GN Noordwijk
T 071 408 10 03
E katwijk@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/katwijk

MultiCopy Teylingen
Wattstraat 64, 2171 TR Sassenheim
T 0252 21 50 99
E teylingen@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/teylingen

MULTICOPY
THE COMMUNICATION COMPANY

KOM VOGELEN IN DE KAUKASUS

Geheel verzorgde vogel- en natuurreizen in een ruige en vogelrijke regio o.l.v. Nederlandse gids.

Vogelreis Georgië 30 april t/m 12 mei 2013 voor € 1.650,-
(all-in, incl. tickets) o.a. kans op 27 soorten roofvogels

Vogel- en Bloemenreis Armenië 20 t/m 31 mei 2013 voor € 1.850,- (all-in, incl. tickets)
o.a. kans op 210 soorten vogels

volledige aanbod en data:
www.kaukasusplus.nl
info@kaukasusplus.nl
t. 0031(6)234 60236

Kaukasus Plus Reizen
Reizen met een Plus in de Kaukasus!

Word beschermer van het Zuid-Hollands Landschap

Tussen vele gebouwen en wegen laat onze provincie zich van haar beste kant zien. U ook?
Sta stil bij uw natuur en help ons om de unieke natuurgebieden in Zuid-Holland te behouden en uit te breiden.
Word nu beschermer van het Zuid-Hollands Landschap.
Van ons krijgt u elk kwartaal een gratis tijdschrift.

010-2722222
Zuid-Hollands Landschap
www.zuidhollandslandschap.nl
CBF VOOR GOEDE DOELEN

Voor meer informatie:
www.strandloper.nl

HET KLEINE REISCOLLECTIEF

kleinschalig verantwoord vertrouwd

Wij organiseren natuurbelevingstochten, kant en klaar of op maat, voor vogelaars en liefhebbers van fietsen, wandelen en kanovaren. Wij zijn er voor kleine groepjes, families en individuele reizigers. Ook organiseren we studiereizen/excursies en groepsreizen. Ter plekke maken we veelvuldig gebruik van kleinschalige accommodaties, vaak gewoon bij mensen thuis. We reizen zoveel mogelijk per trein of minibus naar onze bestemmingen.

Enkele Groepsreizen 2013

Polen, Vogelreis Karpaten; Uilen en Spechten	april
Polen, Vogelreis Oderdelta en Slonsk; Zeearenden	april
Roemenië, Vogelreis Donaudelta	april
Hongarije, Vogelreis Bükk-Tisza-Hortobágy	mei
Polen, Vogelreis Biebrza & Bialowieza	mei
Polen, Kanonatuurreis Czarna Hancza & Biebrza	mei

Wij organiseren reizen in

Albanië	**Engeland**	**Noorwegen**	**Servië**
Armenië	**Hongarije**	**Polen**	**Slovenië**
Belarus	**Kroatië**	**Roemenië**	**Slowakije**
Bulgarije	**Montenegro**	**Schotland**	**Tsjechië**

Het Kleine Reiscollectief is een initiatief van

Dobrý Den Reizen · agro natura · Meander reizen

info@hkrc.nl *www.hkrc.nl* *085-7853820*

ANTIQUARIAAT

Moby Dick

gespecialiseerd in natuurboeken

Schoolstraat 31

2202 HD Noordwijk

Tel. (071) 361 94 98

www.mobydicknoordwijk.nl

De beste boekverkoper van Nederland 2011

Vuurtorenplein 10 - Noordwijk aan Zee - **T** 071 361 30 73

www.boekhandelvandermeer.nl

Libris

Boekhandel van der Meer